

Vadászok és fegyverkedvelők lapja

magasles

Független Információs Havi Lap

2003. október – I. dekádnak 1. szám

A tartalomból:

- *A däm vad*
- *A retriever*
- *Vadászmozaik*
- *Gépkocsival terepre*
- *Ausztráliai vadakról, vadászatról*
- *A vadászat krónikája*
- *A hónap puskája: 444*

**INGYENES APRÓHIRDETÉS!
SZAKÜZLETEK ÁRLISTÁI!**

245 Ft

(VIKING HOBBY CENTER)

TARGET
fegyverbolt

ANGEL • DIANA • ME • PIRANHA
RÖHM • TIPPMAN • WALTHER
WEIHRAUCH

Budapest IX., Soroksári út. 132.
Tel./fax: 216-7616

TENGERDI VADÁSZATSZERVEZŐ IRODA
BALATONMÁRIAPÉTERŐ, VILMA U. 9.
TEL: 30/9398-207; FAX: 83/376-818
Web: www.tengerdi.hu; E-mail: tengerdi@axelero.hu

**CSOMAG-
VADÁSZATOK
AFRIKÁBAN,
ÁZSIÁBAN**

Dél-Afrika
6 vadásznapi 7 vad 2300 €-től

Namibia
7 vadásznapi 5 vad 2375 €-től

Tanzánia
7 vadásznapi 1 kafferbika 5700 \$-től

Zambia
7 vadásznapi 1 kafferbika 5990 €-től

Kazahsztán
7 vadásznapi 1 kőszáll kecske 2990 €

Kérésére postázzuk reklámfilmünket!

**Vadmacska
VADÁSZ- ÉS FEGYVERBOLT**

- vadász- és maroklőfegyverek,
- sörétes és golyós löszerek,
- engedély nélkül tartható fegyverek,
- vadászati kellékek,
- légfegyverek,
- vadász és horgász ruházat.

Cím: Budaörs, Szabadság u. 139. (a rendőrséggel szemben)
Tel.: 23/428-282 • Nyitva tartás: H-P 10-18-ig, Sz 9-13-ig

Elöljáróban

Takács Szabolcs vagyok, a most induló Magasles vadászati havilap főszerkesztője. Még meg sem jelent a Magasles első száma, de már többen fel-tették a kérdést: „Mi köze van a vadászathoz? Látott már egyáltalán vaddisznót?” Ezért úgy gondolom, a bemutatkozást magammal kell kezd-jem. Hivatásos vadász-vadtenyésztő szakmai képe-sítésemet Csongrádon, majd biológia-kémia sza-kos tanári diplomámat Szegeden szereztem meg. Dolgoztam vadászgyakornokként a Gemenci Álla-mi Erdő- és Vadgazdaságnál, és igen, láttam már vaddisznót, sőt avatott vadásza is vagyok.

Jelenleg – hatodik éve – a Foto Mozaik fotográ-fiai szaklap főszerkesztőjeként dolgozom.

A Magasles folyóirat a hivatásos és sportvadá-szok, illetve a vadászat és a vadászati fegyverek iránt érdeklődők havilapja kíván lenni. Elsősor-ban informatív jelleggel, szakcikkkel, hírekkel és olyan, remélhetőleg értékes újtásokkal, mint a szaküzletek árlistái, ahol átfogó képet kaphatunk a hazai termékek kínálatáról, vagy az ingyenes apró-hirdetési lehetőség, amely remélhetőleg kedvelt ro-vat lesz Olvasóink körében. Mindazonáltal kíván-csiak vagyunk az Önök véleményére, építő jellegű kritikájára is, ezért kérem, küldjék el ötleteiket, ja-vaslataikat szerkesztőségünkbe, hogy a Magasles még inkább az Önök igényeit szolgálhassa.

A Magasles minden hónapban, a hónap legele-jén jelenik meg, és kívánom Olvasóinknak, hogy minden információt megtaláljanak benne, amire kíváncsiak.

Takács Szabolcs

Erről olvashat

Ezt lőttem! – a Magasles havilap pályázata	5
Múltidéző / Mirtse Zsuzsa: A vadászat krónikája / Az emberiség első színpadán	6
A hónap vadja / Márok Tamás: A dám	8
Hová tűnt az 1971-es Vadászati Világkiállítás dámvad szobra?	9
Dámok Mezopotámiából	11
Rodosz jelképe	12
Kuriózum / Dr. Hangay György: Ausztráliai vadakról, vadásatról	14
Vadászmozaik	19
Csaholó / Szabó-Tóth Péter: ...lövés után retriever	20
Puska nélkül / Kovács Zsolt: Lelovich György emlékezete	22
Tisztelgés a tudós előtt	23
Négy keréken / Detrich János: Státusszimbólum: Land Rover	26
Vadászmozaik	30
Bemutatjuk / Pilisi Parkerdő Rt. / Csépanyi Péter erdőgazdálkodási osztályvezetővel készített interjú alapján	32
Lőpor / Kovács László Dámiövő vadászpuskák	36
A hónap puskája: 444.	38
Felesleges mankó vagy értékes segédeszköz? – A célzóbot	40
Por és acél	42
A korongvadász Szövetség versenynaptára	43
Naptár / Október	24
Vadászpiac	44
Börze	49
Terjesztő partnereink	49
Novemberi számunkból	50

Ebben a lapszámunkban az alábbi partnereinkről talál bővebb információt

Erva Kft.	52	Momati Bt.	13, 39	Tengerdi Kft.	2
Foto Mozaik.	51	Target fegyverbolt	2	Vadmacska	2

Ezt lőttem!

– a Magasles havilap pályázata –

Beküldés: folyamatosan.

Elbírálás: Havonta egyszer, az addig beérkezettek közül választja ki a szerkesztőség a legjobbat.

Pályázati feltételek: Bármely hazai hivatásos és sportvadász által beküldhető hazai vagy külföldi vadászati élmény leírása, beszámolója és legalább egy hozzá kapcsolódó fénykép. Érdekes történeteket, kalandokat, izgalmas vadász-szákmányokat, útleírásokat várunk. Előnyben részesülnek azok az írások, amelyekből tanulhatunk, illetve amelyek sok információt, ötletet tartalmaznak. A pályázó hozzájárul ahhoz, hogy írását és a hozzá tartozó képet a Magasles c. lapban közzétegyük.

Díjazás: könyvjutalom.

Beküldési cím: ProFo-Kiadó Kft., „Ezt lőttem!”, 1052 Budapest, Fehér Hajó u. 8–10. II/7.

Információ: 1/4-111-111, info@magasles.hu

Az itt látható kép, illetve szöveg az első pályamű, amelyet érdemesnek tartottunk a közlésre. Gratulálunk!

Ezt lőttem! Szerelmi teríték

Egy januári napon, délelőtt 11 tájban cserkelni indultam rókára, egy 22-es kisgolyóssal a vállamon. Napsütés és hideg volt a Pilisben. A rókák már javában koslattak, így reméltem, hogy szerencsém lesz látni legalább egyet. Rövid séta után észre is vettem egy „szerelmespárt”, ahol a kan aránylag agresszívan adta a szuka tudomására vágyait. A szukanak láthatóan nem tetszett túlságosan a dolog. A két róka egy mély árok aljában volt. Az árok peremére lopózva sikerült meglőnöm a szukat, kb. 30 méterre tőlem. Ezután felnéztem és a kant kerestem, amelyik kis idő elteltével jött is. A szuka nyomán egészen elesett párjáig ment, és ott próbálta udvarlását folytatni. A következő lövésem célt tévesztett, ami azért volt kellemetlen, mert a tár kiürült. Újratölteni úgy, hogy a róka 30-35 méterre van tőlem, nagy csendet kíván. Sikerült, és az utolsó lövés után két róka feküdt egymáson a hideg téli nap vadászszákmányaként.

Tanulság: halk puska és teli tár!

Nagygyörgy Péter

A vadászat krónikája I.

Az emberiség első színpadán

Mirtse Zsuzsa

„Élt egyszer a Föld nevű bolygón egy különös állatfaj. Nem elégedett meg azzal, hogy csak úgy van a világban: folyamatosan nyomokat akart hagyni maga mögött. Botjával jeleket karcolt a földre, állatok képét rajzolta barlangja falára, s magát mellé mint erős vadászt, majd a barlangból kijöve a szabad ég alatt templomot emelt istenének, összehordott földből-kövekből tornyozva az ég felé...” – valahogy így kezdődhetne egy képzeletbeli krónika arról a főemlősről, aki megváltoztatta maga körül a világot.

Ez elment vadászni...

Amikor az ember szakított egykori, növényeket, bogyókat, gerinctelen állatkákat gyűjtögető életével, kitágult előtte a világ. Az egész napos békés, ám rém unalmas eszegetést szervezett, izgalmas tevékenység váltotta fel: a vadászat. Rengeteg idő szabadult fel a tápanyagforrás „koncentrálásával” – a húsból gyorsan jól lehetett lakni, és a maradék időt számtalan új dologra lehetett felhasználni, amelyekről egy jámbor gyűjtögető álmodni sem mert volna. Az elejtett vad szőröstül-bőröstül feldolgozható volt, és illett is minden porcikáját hasznosítani: ez dolgot adott az aszszonynak is, és a csontok feldolgozása további hasznos szerszámok készítését tette lehetővé. Vélhetőleg a test is átalakult e táplálkozási szokás nyomán (az izomzat, a testalkat módosulása is figyelemre méltó!), de ennél lényegesebb lesz a faj szempontjából

A lascaux-i barlang rajzai.

„Te vagy a vadász és te vagy a vad
s távol a hatalmas: az is te magad.”
(Weöres Sándor)

a szellemi élet átrendeződése, ugrásszerű fejlődése. Ennek a közösségteremtő, együttműködést és stratégiai gondolkodást követelő „pályamódosításnak” a hatása számukra még nyilván felmérhetetlen volt, de ma joggal gondolhatjuk, hogy az emberi faj fejlődésének az egyik alapkövét a vadászat tette le.

A vadászat megjelenése a napirendben számos új dolog, élmény születésével járt együtt. A vadászó ember a ragadozásra anatómiailag alkalmatlan testrészeit ésszel és ügyes eszközökkel helyettesítette, tervezett és megvalósított, gazdálkodni kezdett és folyamatosan fejleszteni eszköztárát. A vadászat, ha végletekig, mértani formára egyszerűsítjük, az ember, az állat és az ölés háromszögén nyugszik. A birtokbavétel szélsőséges formája. Ha azonban kerüljük az egyszerűsítő gondolkodást, páratlanul gazdag szellemi kirándulásra indulhatunk.

Mesél az erdő...

A vadász a „vad” szóból származik. A vadak többnyire az erdőben élnek. Több nyelvben is megfigyelhető a nyelvi-gondolati párhuzam az „erdő” és a „vad” szavak között. A francia *sauvage* 'vad' szó

A spanyolországi altamirai barlang falfestménye, kb. 15 ezer évvel ezelőttről.

gyökere a latin *silva* 'erdő' szóból ered; a német/angol *wild* 'vad' és a *wald/wood* 'erdő' szavak szépen összecsengenek. A magyar *erdő* (*eredő*) és a *vadon* összefüggéseiről, e szavak eredetéről, kapcsolatáról nincs általánosan elfogadott vélemény, de remek kutatási terület lehet egy nyelvészeti írást is érdeklődő vadász számára.

Ha vadászni akarunk, elkerülhetetlen a leendő zsákmány minél pontosabb megismerése: életritmusának, szokásainak feltérképezése, anatómiájának, gyenge pontjainak kipuhatólása, mozgásának megfigyelése. Ezen „biológiai-etológiai tanulmányok” után láthatott csak mérhető sikerrel a vadászathoz az őskor embere. Túl sok múlt az állaton, az elejtett zsákmányon: maga az élet. Ha pedig valami az élet működésének alapja, előbb-utóbb misztikus tisztelet fogja körbevenni, mint az életet működtető, titokzatos dolgokat általában. Mert az állat minden volt.

A vadászat első lenyomatai, kétdimenziós képei a barlangfestmények. Ma is számtalan kutató kísérletezik a megfajteszükkével. Nem díszítő szerepük volt, ez bizonyos. Ebben valamennyien megegyeznek. Ezenfelül azonban számos út, magyarázat létezik egymás mellett – szélsőségesek és konvencionálisak egyaránt. Miután a végleges választ megadni egyelőre nem lehet, célszerű inkább felvázolni a különféle lehetőségeket. A hivatalosan elfogadott álláspont szerint (mely a legszélesebb körben ismert, ám ezért talán a legkezdetlegesebb, leegyszerűsítőbb magyarázat is egyben) a „vágymágia” az alapja e képek születésének. A vadászat rajzon való imitálása, majd a leraj-

zólást követő rítus „homeopatikus mágia” során hat, így a vadászat első mozzanata még nem a tényleges cselekvés, hanem a mágia. E rituális előjáték, vagy ha úgy tetszik, „főpróba” egyfajta dramatizálás, színpadi játék is, melynek során végigpróbálják a szereplők a majdani „éles” előadást.

Más kutatók valamiféle kezdetleges kalendáriumot is felfedezni véltek a barlangrajzok jelölései között: talán a vadászat legkedvezőbb időpontját is rögzíthették, vagy „állatövi csillagkép együtteseként” fontosabb égi együttállásokat. Tény, hogy a barlangrajzokat kiemelt helyekre festették, nehezen megközelíthető és látható pontokra, amelyeket a beszűrődő napfény világított időről időre meg – ez a spirituális töltésüket erősíti, valamint praktikus ügyeket is szolgálhatott: az időnként elázó barlangban célszerű volt védett helyre feltenni a fontos ábrákat.

Az egyik leghíresebb barlangfestményt a Les Trois Frères barlang őrzi. Állatmaszkos, kevert lényre visel emberi és állati tulajdonságokat, ahogy azok a „közvetítők” teszik a világ különböző kultúrkörében, akik az emberi és állati világ, a különféle szférák közötti átjárhatóságot képesek megélni. Az átlényegülést, az állat szellemével (majd a totemizmusban az állatossal való) azonosulást segítették ezek a külsőségek: az állatbőr, a maszk, az agancsos fejdísz. Az őskor emberének sikeres megmaradása múltott azon, hogy a napi megélhetést szolgáló ölést össze tudja-e egyeztetni a lélek harmóniájával, a lelki ügyekkel. Aki megmaradt, annak sikerült...

(Folytatjuk.)

A dám

Márok Tamás

Hogy néz ki a dám?

A kifejlett bika (maradjunk ennél a terminológiánál) testmagassága kb. 90 cm, testhossza 140 cm, zsigerelt testének súlya október elején 90 kg körül lehet, de az erre a hónapra eső párzási időszak végére akár 30-40 kg-ot is veszíthet. A tehének ritkán haladják meg az 50 kg-ot. Testalkata a gímnél zömökebb, feje, nyaka, lába rövidebb, a farka viszont sokkal hosszabb. Szőrzete testhez simuló, nyáron általában rozsdavörös, télen szürkésbarna. Lábai, hasaalja fehérek. Legfőltűnőbb jellegzetessége, hogy háta és oldala is pöttyös. A gímborjú és az őzgida is pöttyösek, a vadmalac csíkos, ám mintázatukat már kamaszkorukra elvesztik. A dám viszont felnőttként is megtartja a pöttyeit. A hazai állományokban viszonylag gyakran fordul elő a sötét, néha kimondottan fekete színváltozat, és az őznél, valamint a gímnél sokkal gyakoribbak a hófehér példányok, amelyek azonban nem albinók.

A dám legfőbb jellegzetessége agancsa. Ennek alapján magyarul is tisztelik dámlapátosnak (románul *cerb lopatar*, angolul *fallow deer* – mindkettő la-

Egyik legérdekesebb vadfajunk a dám. A különlegesség már nevével kezdődik. Szabolcs József 1968-ban A dámvad címmel írt róla könyvet, 2001-ben a Nimród Vadászakadémia sorozatban A dámszarvas címmel jelent meg egy karcsú kötet, sokszor pedig egyszerűen csak dámnak titulálják. Hímjét bikának, nőtényét tehénnek, a szaporulatot borjúnak hívjuk, hasonlatosan a többi szarvasféléhez, s a fiatal tehenet itt is mondhatjuk ünőnek. Ám épp az egyik legnagyobb magyar vadászíró, Nadler Herbert dámbakot mond, illetve ír. S hogy akkor hol az igazság? Nos, az igazság valahol a gímszarvas és az őz között van. A dám ugyanis a gímnél kisebb, az őznél nagyobb vad, ezért mindkét analógia elfogadható.

pátos szarvast jelent). Csak a bikák viselnek lapátot. Ritkaságként, átlagosan 2-3 évente terítékre kerül egy-egy agancsos szarvastehén vagy őzsuta, agancsos dámtehénről azonban nem tudunk. Egy jó dámagancs tömege eléri a 3,5 kg-ot, a lapát hossza a 35, szélessége a 15 cm-t. A bikaborjú az első évben csak nyársat, a második évben a tetején kicsit kiszélesedő kanalat fejleszt, jó állományban a harmadik agancs már lapátos. A bika 5-6 éves korára pontosan megmutatja, mekkora agancs fejlesztésére képes, de a

(Haszon Gábor felvétele)

legnagyobb lapátot 9-10 évesen rakja föl. Ezt nevezzük golyóérettségi kornak, a jó bikákat ennél fiatalabb korban lehetőleg nem löjük meg. (Összehasonlításképpen: a gímszarvas 12, az őzbak 7 éves korában golyóérett.) A 10 év fölötti bikák agancsa hanyatlásnak indul, veszt csipkázatéből, kisebb lesz, vén korban torzulások léphetnek föl.

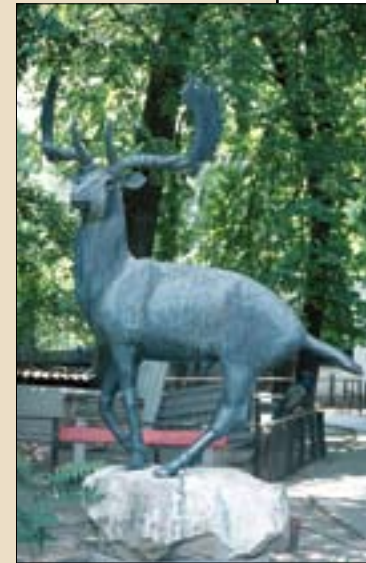
Honnan ered, hol található?

Régészeti leletek bizonyítják, hogy a dám már mintegy 650 ezer évvel ezelőtt jelen volt Európában. A legutóbbi jégkorszak alatt azonban kipusztult, valamint visszaszorult Kisázsiaiba. A rómaiak kezdték visszatelepíteni, vadaskertekben vadásztak rá. A magyarországi állományok telepítéséről nincsenek pontos adataink. Gyulajon az 1800-as évek elején például már 3000 darabos állomány élt. A két világháború között ezen felül a Felső-Tisza-vidéken, Gyulavári-Sarkadremetén és Somogy megyében is jelentős számú dám élt. A II. világháború után lényegében a gyulaji állományt telepítették szét, így alakultak ki jelentősebb populációk a nyírségi Guthon, a Fejér megyei Vál környékén, Bács-Kiskunban Kelebia térségében, Pusztavacson vagy Tiszadobon. Ugyancsak gyulaji dámot telepítettek a Csongrád megyei Szőreg térségébe.

A vadfaj kiváló alkalmazkodóképességét bizonyítja, hogy szinte mindegyik élőhelyről kerülnek ki kivá-

Hová tűnt az 1971-es Vadászati Világkiállítás dámvad szobra?

A nagyszerű 1971-es budapesti Vadászati Világkiállítás jelképe volt a Díszcsarnok előtti téren felállított Dámszarvas c. szobor. A Váradi Sándor alkotta mű a kiállítás után Kecskemétre került. Történt ugyanis, hogy a világkiállításon bemutatott hazai vadat kisorsolták a hazai városok között. Ám nem csupán az állatok, hanem a szobor is költözött, mégpedig az 1973-ban megnyitott Kecskeméti Vadasparkba. Azóta ott látható.

A Kecskeméti Vadaspark nevezetes dámszobra.

(K. Zs.)

(Haszon Gábor felvétele)

(Haszon Gábor felvétele)

ló, aranyérmes lapátok. A rekordokat évekig Gyulaj szállította. 1977-ben a világranglista első 16 helyét (!) gyulaji lapát foglalta el. 1923 és 1972 között 4 világrekord bika került terítékre. A hegemoniát 1991-ben Guth törte meg, ahol olyan bikát lőttek, amely csaknem 13 ponttal előzte meg a Gyulajon 1972-ben (még Kádár János által) elejtett világrekordot. A guthi állomány kiemelkedő minőségét mutatja, hogy tavaly „megjavították” saját világrekordjukat. A legnagyobb agancsok ma is Guthról, Gyulajról és Sarkadremetéről kerülnek ki, és itt él a legtöbb dām, itt a legbiztosabb a zsákmány. De évről évre jó bikákat zsákmányolnak Kelebián, Lábodon és Válon is.

A magyar dāmállomány érdekessége, hogy elszigetelt, egymással nem érintkező állományok alkotják. A nagyobb populációk magukban is életképesek, de a vadgazdák időről időre telepítésekkel biztosítják a vérfrissítést.

A magyarországi dāmállomány és teríték

év	becsült állomány	teríték
1960	900	300
1970	2 443	659
1980	5 696	1 585
1990	14 269	4 621
2000	20 645	

Az 1990–99 közötti időszakban az összes elejtett bika agancsainak 28–34%-a volt érmes.

Hogyan viselkedik?

Viselkedése jelentősen eltér két másik szarvasfélénk életmódjától. A dām elsősorban nappali vad, mozgása nem korlátozódik az esti és a hajnali időszakra. Aktívabb, kíváncsiabb, mint a gím vagy az őz. A területen szinte egész nap jön-megy. Ez két dolgot jelent. Egyrészt vadászata napközben is eredményes lehet. Másfelől, ha egy élőhelyen sok van belőle,

más vadfaj nehezen marad meg a közelében, mert a dām állandó mozgása zavarja. Kedveli a vegyes lombú erdőket, de inkább a peremvidékeken és a ligetes erdőkben él, a nagy sűrűségeket kerüli. Szívesen vált ki a mezőgazdasági területekre. A hegyvidéket nem szereti, mert rövid lába miatt a magas hóban nehezen tud járni. Kerüli a mocsaras részeket is, mert lába az ezeken való járásra sem alkalmas. A dām a gímmel ellentétben nem dagonyázik.

Alkalmazkodóképessége kiváló, ezért Magyarországon is igen eltérő vidékeken honosodott meg és növeszt kiváló agancsot. A dām viszonylag jól tűri az ember közelségét, ezért gyakran található vadaskertekben is.

Kisebbs-nagyobb csapatokban él, de ezek összetétele és nagysága gyakran változik. Nem olyan szigorú a rend, mint egy gímszarvasrudliban, ahol a vezértehén egy zárda főnöknőjének tekintélyével tart rendet. A tehenek az ellési időszakban, május végén elvonulnak, s csak kb. 3 hét múlva térnek vissza a csapatához. A dām leggyakrabban egy borjút ellik, az ikerelések aránya 5%. Decembertől szeptemberig a bikák is csapatokban élnek.

Azt tartja a mondás, ha a vadásznak leesik egy hajszála, azt a gímszarvas meghallja, a vaddisznó kiszagolja, a dām pedig meglátja. Érzékszervei közül elsősorban a látására támaszkodik, bár hallása és szaglása is kiváló. Nem látásának élessége, hanem felismerőképessége múlja fölül a többi vadét. Aki más vadfajra szokott cserkelni, azt sok bosszúság érheti, amikor dāmra próbál szerencsét ugyanazzal a rejtőzési technikával.

Párzása

A dām párzása merőben eltér a gímszarvasétól. A dām bika hozzávetőleg egy hónappal később, szeptember közepére tisztítja le az agancsát, és a nász fő időszaka is október. Ennek kezdetét, végét, valamint hevességét az időjárás természetesen befolyásolja. Legalkalmasabbak a csendes, hűvös napok, a nagy meleget és az esőt nem szeretik. A dāmok párzását barcogásnak hívjuk, mely a bika sajátos, horkolásszerű hangjáról kapta a nevét.

Szeptember közepén-végén a bikacsapatok szét szélednek, s a bikák az úgynevezett barcogóhelyekre vonulnak. Ezeket a csendes erdőrészeket, réteket évről évre fölkeresik a dāmok. A bikák 15-20 cm mély, úgynevezett barcogóteknőket kaparnak, melyet vizeletükkel illatosítanak. Ezekbe napjában többször is belefeksznek, s körülöttük sétálgatva hallatják hangjukat. Egy-egy barcogóhelyen 4-5-15, sőt az állomány nagyságától függően akár 50 bika is összegyűlhet. Itt keresik fel őket a tehenek, melyek a barcogóhelyek környékén gyülekeznek. Az ivarzó tehenek megy tehát a bikához, majd a párosodás után továbbáll. A fiatalabb bikákat az öregek elverik, az érett bikák gyakran küzdenek egymással. Leszúrni ritkán tudják egymást, de az összeütközések igen hevesek, ami gyakran a gyengébb fél nyakcsigolyájának megroppanásával végződik, az agancstörés pedig mindennapos. A bikák nem tartanak háremet, és nem a teheneket, hanem barcogóteknőiket védelmézik egymás ellen.

A barcogás korántsem olyan érzelmegazdag, mint a gímszarvas bögése. Monotonon ismételt hang, ▶

Dámok Mezopotámiából

A mezopotámiai dām vad (Dama mesopotamica) a világ egyik legritkább szarvasféléje. Még rendszertana sem tisztázott, sok biológus a hazánkban is élő dām vad egyik alfajának tekinti. Pedig a különbség a képen is látható: a mezopotámiai dām vad agancsa igencsak eltér a hazaiétól, lapátja fursán „zilált”. Emellett nagyobb is, hiszen míg a közönséges dām vad bika testtömege 56–63 kg, addig a mezopotámiaié 70–95 kg.

A mezopotámiai dām vadat hosszú évszázadokig kihaltak hitték, hiszen csupán az ókori kultúrák ábrázolásain volt látható. 1875-ben azonban kiderült, hogy a faj mégiscsak létezik, az angol Robertson egy egész csapatot talált. Ám 1917-ben ismét kihaltak nyilvánították, mígnem 1958-

ban újra felfedezték. Ma a faj fő elterjedési területe Irán, állományáról szinte semmit sem tudunk. Egy német zoológus szerint a világ mezopotámiai dām vad állománya 1991-ben mintegy 200 példány lehetett.

A fajt szerencsére ma már több állatkertben is tenyésztik, ezért az elmúlt több mint egy évtizedben vélhetően ez a szám, ha lassan is, de emelkedett.

(K. Zs.)

nem változik a bika helyzetétől, lelkiállapotától függetlenül, tónusából egyáltalán nem lehet következtetni a bika korára. Utánzása sem túl gyakori a vadászati gyakorlatban, nem lehet vele csalogatni a vadat. Idős hivatásos vadászok legfőleg a fekvő bika fölállítására, vagy a vonuló megállítására használják.

Hogyan vadászunk?

A dám vadászata a gíméhez hasonlatos. Eredményes lehet a les, mert a dám sokat mozog. A cserkeléskor igen óvatosan kell bujkálni, mert a dám látása kiváló. Szerencsére vadászatahoz több erdőgazdagságnál is alkalmazzák még a lovas kocsis (télen szán-

kós) barkácsolást. A fogatot általában jobban bevárja a vad, mint mondjuk az autót. Az is ismert fortély, hogy a vadász lelép a kocsiról, szánról, egy fa mögé húzódik, s amíg a vad a tovahaladó járművet nézi, addig a puskás ember kényelmesen elbírálhatja és meglőheti. Páratlanul hangulatos az efféle vadászat, ráadásul a zsákmányt elszállító jármű kéznél van. És az az öreg lapátos is egészen másképp ringatózik egy fogat saroglyáján, mint a terepjáró szállítórácsán a pótkerék alatt.

Dám tarvadra is lehet vadászni terelésen (jó németes kifejezéssel riglizésen). Ezt elsősorban vaddisznóra szervezik, de lőhető a gím és dám tarvad is. (Az

Rodosz jelképe

Kevesen tudják, hogy a magyar turisták által is oly kedvelt Rodosz szigetének 1912 óta jelképe a dámvad. Azt nem tudni pontosan, mióta élnek dámvadok a szigeten, de a fáma úgy tartja, hogy mintegy háromezer évvel ezelőtt kerültek oda. Azóta jelen vannak, mégpedig változó számban. A természetben is élhet még vagy száz egyed, a pompás Rodini-park vadaskertjében 1993-ban még tartottak egy jókora csapatot (tíz évvel később már bezoárkecskék éltek a helyükön), valamint a johannita lovagvár árkában is felfedezhetünk néhány példányt.

A rodosziak azért kedvelték a dámot, mert úgy vélték, e szarvasfélék agyontaposák az akkor még igen nagy számban jelen lévő mérges kígyókat. Ám

mivel nem csak Rodoszon, hanem a környező kisebb szigeteken is így gondolkodtak, vélhetően azokra is betelepítették a dámot. Erről tanúskodik az Szími-sziget múzeumában látható több száz éves dámlapát.

Ám a legismertebb Rodoszi dámvadok mégsem hús-vér állatok. A kikötő két dámvad szobrát – egy tehénét és egy bikáét – évről évre milliók csodálják meg. Többségüknek azonban fogalma sincs arról, hogy a két szobor a világ hét csodájaként számon tartott egykori Kolosszus szobor lábainak helyén áll.

(K. Zs.)

A rodoszi kikötő dámvad szobra. Helyén egykor a Kolosszus szobor egyik lába állt.

Sok száz éves elszenesedett dámlapát a Szími Múzeumban.

(Magasles archiv)

özsuta nem!) Sőt a legutóbbi jogszabályváltozás szerint ezen a vadászon immár hajtókutyák is segíthetnek. Hogy ezekben a kicsi hajtásokban engedi-e lőni a tarvadat, azt minden vadgazda maga dönti el. Két dolog azonban biztos: 1. Jó szarvasos területnek nem használ, ha kutyák hajkurásszák a vadat. 2. Csak nyugodt, megbízható, hozzáértő puskásoknak célszerű megengedni a szarvaslövést, akik az álló, legfőleg lassan ballagó csapatból ki tudják választani a leggyengébb darabot, s nem fognak kitérni egy rudlira.

Barcogáskor persze minden megváltozik. Ilyenkor legcélszerűbb a gyalogos vadászat. Az ismert barcogóhelyekhez, melyek legtöbbször szálerdőben vagy

erdei tisztásokon alakulnak ki, a vadgazdák jó előre cserkelőutakat vágnak, amelyeken fedettségben lehet megközelíteni a dámot. A barcogó bika persze figyelmetlen, a vetélytársakkal, a tehennel, no meg önmagával van elfoglalva. De az asszonynépségnek ilyenkor is éles a szeme és helyén van az esze, s ha ők észrevesznek, elviszik magukkal a bikákat is. Ráadásul egy ilyen kudarc után egy ideig nem is jöhetünk erre a barcogóhelyre.

A dámnak van még egy nagy előnye a gímmel összehasonlítva: olcsóbb az ára. Ráadásul egy közepes, 4-5 kilós gímtrófea ritkán mutat igazán jól. Egy ennek megfelelő 2,5 kilós dámlapát viszont bármely vadászszobának díszére válik.

www.vadaszruha.hu

Ausztráliai vadakról, vadászatról

Dr. Hangay György

Ausztrália egyike azon ritka helyeknek, ahol még a legbuzgóbb természetvédő is nyugodt lelkiismerettel foghat puskát, s vadászhat kedve szerint.

Természetesen nem az őshonos állatokra, mert azok néhány fajának vadászatát, azaz „aratását”, ahogy az ausztrálok mondják, szigorú törvények szabályozzák. Ezek a törvények csak hivatásos vadászatot engedélyeznek, gazdasági célokat szolgáló. Néhány kengurufajt, de főként a helyenként tömegesen található vörös kengurut (*Macropus rufus*) és a szürke óriáskenguru két fajtát, a keletit (*Macropus giganteus*) és a nyugatit (*Macropus fuliginosus*) lövik nagy mennyiségben a profi hús- és bőrvadászok. Az éjszakai, fényszórós vadászatok valójában nem is nagyon mondhatók annak, tényleg inkább aratás az, semmint hagyományos értelemben vett vadászat. Ugyanakkor állatvédelmi szempontokat figyelembe véve, ez a fajta vadászat kevesebb stresszt, szenvedést okoz a vadnak, mert a biztós kezű hivatásosok egyetlen fejlődéssel terítik le a lámpa fényétől megigézett állatot.

De ezúttal ne időzzünk a kenguruvadászat előnyeinek és hátrányainak taglalásával, mert azzal jó pár oldalt meg lehetne tölteni. Inkább foglalkozunk azokkal a fajokkal, melyek vadászatát még a legbuzgóbb természetvédő sem ellenezheti. Önkéntelenül is felvetődik a kérdés: ugyan hogy létezhet ilyesmi? A vá-

lasz rendkívül egyszerű: az Ausztráliában szabadon vadászható állatok mind környezetidegenek, az ottani élővilágnak nem természetes alkotóelemei. Néhány faj ugyan mondhatni közömbös a környezetére nézve, de a legtöbb kimondottan káros. Ez utóbbiak teljes kipusztítása előnyös lenne a természetes élővilág számára.

Kezdjük talán a legszerényebb, de ugyanakkor legnépszerűbb vaddal: az üregi nyúllal, azaz a kiniglivel (*Oryctolagus cuniculus*). Ezt a látszólag ártatlan apróvadat 1858-ban telepítették be Ausztráliába. A betelepítés kimondottan a vadászatot szolgálta, de a bőséges eledel és a természetes ellenség hiánya révén a nyulak hat évtized alatt olyannyira elszaporodtak, hogy az akkori mezőgazdaság egyik legnagyobb problémáját jelentették. Hatalmas birtokok váltak használhatatlanná a nyúlmilliók révén, a kopár, rágott pusztaságokban még a kisebb cserjék, alacsonyabb fák sem maradtak meg, mert a környezetéhez könnyen alkalmazkodó kinigli még a fára mászást is megtanulta. Vadászattal, csapdázással, mérgezéssel sem lehetett a hihetetlen tömegű állományt csökkenteni, egészen addig, míg 1950-ben el nem kezdődött a myxomatosis

A háttérben alig felismerhető bivalydögre jött ez a két nagy kan.

Az elvadult házimacska Ausztrália egyik legkártékonyabb dűvada.

nevű nyúlbetegség mesterséges terjesztése. Néhány évtizeden belül ezt a nehézséget is legyőzték a nyulak, számos populációjuk ellenállóvá vált. Pár évvel ezelőtt viszont az úgyszintén mesterségesen terjesztett kalcivírusos nyúlvesz sikeresebbnek bizonyult, s manapság már korántsem lehet annyi üregi nyúllal találkozni az ausztrál vadonban, mint azelőtt.

Az üreginyúlállomány csappanásával egyidejűleg a mezei nyulak (*Lepus capensis*) viszont szaporodóban vannak, ugyanis ezekre nem hat egyik betegség sem. Ezt az állatot is az első telepesek hozták be 1862-ben ugyancsak azért, hogy legyen mire vadászni. A mezei nyúl soha sem szaporodott el olyan mértékben, mint az egyszerre többet ellő üregi nyúl.

Mindennek ellenére minden valamire való ausztrál vadász a kinigli révén válik vadásszá még ma is. Leginkább nem söréttel, hanem .22-essel lövik itt a nyulát, mégpedig tiszta fejlődéssel, hogy húsa ehető legyen. Ahol vadász van a családban, a gyerekek – ha törvénytellenesen is, de – már kiskorban megtanulják a fegyver szakszerű kezelését. Vidéken a jó minőségű távcsöves puska olyan mindennapi szerszáma a farmernek, mint nálunk a kapa. Általában mindig kéznél van, hogy a felbukkanó dúvaddal elbánhassanak.

Mert igazi dúvad is akad bőven. A legkártékonyabb ezek közül az elvadult házimacska (*Felis catus*). Sajnos ma már sokmillióra becsülhető az állományuk, s jóformán mindenütt megtalálhatók, a városi parkoktól

kezdve a teljesen víztelen sivatagokig. Kártevésük hihetetlen méretű, megszámlálhatatlan mennyiségű őshonos állatot pusztítanak el.

Majdnem ugyanilyen káros dúvad az úgyszintén behurcolt európai vörös róka (*Vulpes vulpes*). Ez a szinte minden nehézséget legyőző állat még Sydney belvárosában is előfordul, s természetesen a vadonban is gyakori. Rendkívül leleményes, alkalmazkodó ragadozó, mely nemcsak az őshonos fajokra vadászik, hanem az újszülött bárányokra is. Az ausztrál farmer szemében ez nagyobb bűn, mint bármi, így aztán irtják is a rókát tüzzel, vassal – de tulajdonképpen sikertelenül.

Az elvadult házisertés (*Sus scrofa*) is dúvad a javából, helyenként ragadozóvá válik, és rendszeresen vadászik a bárányokra, lebénult vagy sérült juhokra. Jóformán minden őshonos állatnak ellensége, mert a földön fészkelő madarak tojásait, a lassú mozgású hullóket, kismélsőket rendszeresen irtja, s a környezetben, a növényzetben helyrehozhatatlan károkat okoz. Sok helyen, ahol kevés az ízletes zöldtakarmány és sok a dög (meglehetősen gyakori szituáció Ausztráliában), kimondottan dögevővé válik, s így húsa nem a legkívánatosabbak közé tartozik. Ahol viszont sok a csapadék és gazdagok a legelők vagy a vetemény (kukorica, gabona), ott a disznók nemcsak jó vadászatot, hanem ugyancsak jó húst is szolgáltatnak a vadásznak. Helyenként olyan tömegesen szaporodik, hogy nem ritkaság az egy nap 50–200-as teríték sem! Vadászta-

tuk ma már a kereskedelmet is szolgálja, helyenként a vadhúsfelvásárlók kb. 1 ausztrál dollárt (≈ 150 forintot) fizetnek kilójáért. Kétségtelen, hogy a disznó Ausztrália legnépszerűbb, leggyakrabban és legsikeresebben vadászott nagyvadja.

Egy másik szívesen vadászott, s még falra akasztható trófeát is kínáló vad az elvadult házi kecske (*Capra hircus*). Bármilyen furcsán is hangzik ez az európai vadásznak, de ennek az állatnak a vadászata ugyancsak sportszerű lehet. A vad hegyvidékek sziklás fennsíkjait, gerinceit kedvelő kecskéket becserkészni és sikeresen vadászni jó erőnlétet kívánó sport. Ugyanakkor a síkságokon, a néha száz egyednél is többet számláló csordákat akár lóháton vagy motorkerékpárral is össze lehet terelni. Az így befogott állatokat rendkívül embertelen körülmények között élve exportálják a mohamedán országokba, hogy ott a vallási követelményeknek megfelelően vágassák le. Kétségtelen, hogy egy jó vadász kezéből leadott lövés sokkal humánusabb véget jelent. Egyébként a kecske, bármilyen kedves háziállat is, elvadult állapotban roppant káros a környezetre. Akárcsak az üregi nyúl, jóformán mindent megeszik, s a táj teljes elsivatagosodását idézi elő.

Lassan elérkezünk az „igazi” vadakhoz: a szarvasokhoz. Ezekből is van Ausztráliában néhány faj, s mivel behurcolt állatok, vadászatukat legtöbb helyen nem szabályozza törvény. A legkönnyebben vadászható faj a dāmivad (*Cervus dama*). Ennek jó néhány

színváltozatával találkozhatunk, a legszebb példányok talán Tasmaniában fordulnak elő. A lapátokkal már azonban baj van, még a legszebb trófea sem jön egy jobb magyarnak közelébe.

Gímszarvas (*Cervus elaphus*) is akad szép számmal, főként Dél-Queenslandban. Eredetileg 1914-ben engedték szabadon az első, Európából behozott példányokat a NSW-i Snowy folyó forrásvidékénél. Az agancsok nem ütik meg a hazánkban szép trófeának mondható agancsok méretét, súlyát. Ettől függetlenül sok ausztrál vadász álma-vágya egy gímszarvas elejtése, habár ez soknak nem adatik meg, főleg a vadászattal járó költségek miatt.

Számunkra egzotikumnak számíthat a Dél-Ázsiából származó szambar szarvas (*Cervus unicolor*). Ez a nagytetű (akár három mázsánál is többet nyomó) szarvas igen óvatos, félénk természetű, és Victoria állam legsűrűbb, nedves erdeiben, hegyes-dombos vidékén él. Vadászata nem könnyű mesterség, s leginkább erre a célra betanított kutyákkal zajlik. Azt szokták mondani, hogy minden sambur trófea becses trófea. Valójában az elejtett példányoknak meglehetősen kis agancsuk van.

Talán szebb trófeát ad az ugyancsak Ázsiából (Jáva, Timor, Molucca-szigetek) származó rusa szarvas (*Cervus timorensis*), melynek legjobb állományait a Sydneytől délre fekvő Királyi Nemzeti Parkban találhatjuk. Mivel környezetidegenek és dagonyázásukkal meglehetősen sok kárt okoznak az őshonos növényzet-

Kísérteties látvány: lőtt macskák tetemeit lengeti a szél egy sivatagszéli fán.

A vízi bivaly egykoron gyakori vad volt az Északi terület ingoványos, lápos síkságain.

ben, kiirtásukat a nemzeti parkból többször is javasolták. Azonban a park területén törvény szerint minden élőlény védett, így ez jogi nehézségekbe ütközik. Ez persze nem riasztja a vadászokat, és minden valamire való sydneyi vadász megpróbálkozott már legalább egyszer az életben, hogy egy rusára szert tegyen.

A disznó szarvas (*Cervus porcinus*) egyike a legkívánatosabb ausztráliai vadásztrófeáknak. Ez az ázsiai szarvas méretre nagyjából megfelel a mi hazai őzünknek, de kis elterjedési területe (Victoria állam, Dél-Gippsland), ritkasága és óvatossága miatt nem könnyen vadászható.

Kétségtelen, hogy a legjobb vadászható állat Ausztráliában az axis szarvas (*Axis axis*). Az Indiában gyakori állat Ausztráliában csak egy-két helyen vadászható (pl. Charters Towers környékén, Queenslandban), s ott is csak magánterületen, borsos áron (kb. 3500 AUD, azaz kb. 525 000 HUF).

Az elmúlt évek során számos vadaspark, szarvastenyészet és magánállatkert ment tönkre, s nem egy ezek közül úgy szabadult meg állataitól, hogy egyszerűen szabadon engedte őket. Természetesen ez törvénybe ütköző cselekedet Ausztráliában, de a hatalmas területek ellenőrzése szinte kivitelezhetetlen. Így aztán mostanában elég gyakran megesik, hogy a legváratlanabb helyeken bukkannak fel olyan fajok, melyek jelenlétéről még a helybeliek sem tudtak. Ezek közé tartoznak a fenn említett szarvasok, de még az indiai fekete antilop is (Dél-Ausztráliában).

A leghatalmasabb ausztráliai nagyvad természetesen az ázsiai vízi bivaly (*Bubalus bubalis*), mely 20-25 évvel ezelőtt az Északi terület (Northern Territory) nedves síkságainak jellegzetes állata volt. Környezet-

romboló tevékenysége miatt a nemzeti parkok range-rei irtó hadjáratot indítottak ellene, s ma már csak hírmondónak maradt egy-két vadon élő példánya. Busás fizetség fejében azért még vadászható, főleg a bennszülöttek birtokolta területeken.

Európai vadász számára furcsán hat, hogy még a közönséges szarvasmarha (*Bos taurus*) elvadult bikáira is vadásznak Ausztráliában. Pedig egy ilyen „scrub bull”, azaz bozóti bika próbára tudja tenni a vadász tudományát és bátorságát is. Főleg az Északi terület száraz bozótosaiban található hatalmas példányok, javarészt a zebuval (*Bos indicus*) keveredettek a legimpozánsabbak. A Coburn-félsziget pandanusos, mangróvós parti mocsaraiban vadászható egy nagyon szép marhaféle, az Ázsiából származó banteng (*Bos javanicus*).

Az elvadult háziállatok jó néhány nem mondható vadászható vadnak, hiszen normális lelkületű vadász, nem hiszem, hogy büszke lenne egy leterített tevére, számárra vagy lóra. Sajnos a két utóbbi nagy számban előfordul helyenként, és kemény patáikkal, legelésükkel nagy károkat okoznak. Az elvadult kutyák mint ragadozók szintén dúvadnak minősülnek, de kártételük többrétű. A dingókkal keveredve „hígítják” a génállományt, s a kutatók véleménye szerint, ennek következményeként hamarosan nem lesz fajtiszta dingó Ausztráliában.

Kétségtelen, hogy Ausztráliában még mindig megtalálható mindaz, ami után a természetszerető, romantikát és kalandot kedvelő vadász vágyik. Hiszen tudjuk jól, hogy a vadászat lényege nem a rekordkönyvbe kíváncsi trófeák hajszolása, hanem a természethez való közeljutás, az élmény öröme.

Majdnem olyan, mint a mi hazai disznónk, de azért mégsem ugyanaz.

(a szerző felvétele)

A százezredik Blaser

A hírneves R 93 jelzésű ismétlőlőpuskából elkészült a százezredik darab, amelyet gyönyörű vézés, aranyberakás díszít, agyazása pedig a legjobberezésű európai diófából van kialakítva. Kettő, könnyen cserélhető csővel hozták

forgalomba, amelyek kalibere .300 Winchester Magnum és .375 Holland & Holland Magnum. Idáig ez a legrágább golyós, ami a Blaser gyárat elhagyta. Pontosan százezer eurót fizetett érte egy fegyverrajongó gazdag belga vadász.

Új Nikon messzelátó

Az elsősorban kitűnő fényképezőgépeiről ismert és elismert japán Nikon cég a vadászokat egy univerzális látcsővel lepte meg, melynek elnevezése 10-22x50 Action Zoom. Külső felülete gumírozott, hogy ha puskacső vagy egyéb fémtárgy ütődik hozzá véletlenül, ne riassa el a vadat. Nagytitása 10-szerestől 22-szeresig

állítható, objektívátmérője pedig 50 milliméteres, tehát nagyszerűen használható esti leseken is, ugyanakkor lehetőség van az apró részletek közelebbi szemrevételezésére úgyszintén. Fogyasztói ára 55 ezer forint körül van.

Új Tikka golyós

A már néhány éve az olasz Beretta konzernhez tartozó finn Tikka fegyvergyár 2003 tavaszán új forgó tolózárú ismétlőlőpuskával rukkolt elő, ami máris nagy sikernek számít, mert a korábbi évekhez képest megduplázta az eladási számot az Egyesült Államokban, mely talán a legnagyobb fegyverpiacnak számít a világon. 2002-ben a korábbi mintájú Tikka golyósból 18 ezer darab talált ott gazdára, összehasonlításképpen: a szintén finn Sako gyártmányúakból pedig 16 ezer.

Az új golyós elnevezése: Tikka T3 modell. Konstruálásakor az egyik legfőbb követelmény az volt, hogy ne legyen nehéz fegyver, amit az átlagosnál valamivel kurtább csővel és műanyag alkatrészek – pl. a kivehető tár – alkalmazásával érték el. Zárduagtyú-

ja elől három szemölcsessel reteszelt. Többféle kivitelben kapható. A Tikka M. T3 Hunter agyazása diófából készült, csőhossza standard kalibereknél 57 cm, magnumoknál 62 cm, tömege 3,1 illetve a második esetben 3,2 kg. A műanyag tussal ellátott, rozsdamentes acélból készített M. T3 Lite Stainless pedig mindössze 2,8 kg-ot nyom a mérlegen. Egyéb változatokban is kínálják, pl. 49 cm-es csővel hajtáspuskaként.

Kaliberválasztéka a .222 Remingtontól a .338 Winchester Magnumig terjed, s köztük található a nemrégiben kifejlesztett .270 WSM és a .300 WSM is. A szakemberek nagy jövőt jósolnak ennek a golyós típusnak, mert aránylag alacsony árértékű terméknek a nagyvad vadász.

Vadászmozaik

Kanadai „vérmedve”

British Columbiában egy fiatal erdész, aki szarvasvadászatra készült, ötven méterről, minden provokálás nélkül megtámadott egy hatalmas grizzly medve. A férfi 7 mm Remington Magnum puskájával, három tölténnyel tudta megállítani a rárontó nagyragadozót, amely tőle kb. 5 méterre esett össze. Zsákmánya minden idők egyik legnagyobb szürkemedvéjének bizonyult; súlya 727 kg, hossza pedig 3,8 méter volt. Csak a fejének tömege megfelelt a szerencsés elejtő 75 kg-os súlyának! A rálövés helyétől nem messze megtalálták a medve vackát, tízegynéhány ember maradványaival, ami kétségtelenül arra utal, hogy emberekkel is táplálkozott.

...lövés után retriever

Szabó-Tóth Péter

Ideális vadászeb

Egy angol mondás szerint, „lövés előtt a pointer, lövés után a retriever”. A retriever nyugodtan nevezhető a vadat elhozó kutyák királyának. Évtizedeken át arra tenyésztették, hogy erőteljes állkapcsát nagyon óvatosan használja. A szó szoros értelmében „puhaszájúnak” nevezett kutya ezért őrző-védő kiképzésre nem is igazán alkalmas.

A „hagyományos” apróvad vadászat mellett, a nagyvad vadászatánál, vércsapára, utánkeresésre is megtanítható. Ismerek olyan vadászokat itthon és külföldön egyaránt, akik sebzett őz keresésére kizárólag labradort használnak. Ám, mint a későbbiekben látni fogjuk, mégsem ez a labradorok elsődleges feladata.

Egyéb „területek”

Nem csoda, ha ezt a kiváló orrú, békés természetű fajtát nemcsak a vadászaton használják, hanem mindenhol, ahol kutatni, keresni kell. A „mindennapi” területeket szinte mindenki ismeri: kábítószer és robbanóanyag felkutatása, vakvezetés, valamint a lelki sérült emberek terápiás kutyája. Ami újdonság lehet: különböző országok vám- és rendőrhatalóságai előszeretettel vetik be pénzkutatóként. Még mondja valaki,

Aligha kétséges, hogy valamennyi retriever között a labrador örvend a legnagyobb népszerűségnek. Ez persze nem is csoda, hiszen mentes az agressziótól, intelligens, termete ideális, testfelépítése erőteljes, nem túl zömök, és nem is törékeny.

hogy a pénznek nincs szaga! A tüzoltóság nyomozói (ha jól tudom, csak külföldön) használják a gyűjtőgátások felderítésére. Ilyenkor védőpapucsokat kap a kutya, hogy a talpa meg ne sérüljön a tett helyszínén. Sőt, a labradorok részt vesznek a felettébb kártékony természetek felderítésében is. Olyan helyeken is felfedezik ezeket a kis izeltlábúakat, ahol a műszeres vizsgálat még nem vezetne eredményre. Ebből is látszik, hogy a „felhasználási” területek száma szinte korlátlan. Mindent hajlandó felkutatni, megkeresni, amire kiképezték, akár egész nap töretlen lendülettel, ügybuzgalommal tevékenykedik.

Szeretreméltó személyisége miatt a családban a gyerekek bizalmasa, békésen tűri, ha durvábban nyúlnak hozzá, szereti, ha vízzel fröcskölnek, hancúrozik a kicsikkel. Sokkal jobban érzi magát vidéki környezetben, mint városi lakásban, de tartása ott sem jelent gondot.

Mégiscsak vadászkutya

Bár a labrador ideális házi kedvenc, azt azért ne feledjük, hogy alapjában véve mégis munkakutya, elsődlegesen vadászkutya. A szakirodalom a világ egyik legjobb elhozó kutyájaként említi. Ideális va-

dászeb, hiszen hajnaltól napnyugtáig fáradhatatlanul dolgozik, szoborként ül gazdája lába mellett, miközben potyognak a madarak, hogy aztán halk parancsra a kért sorrendben, mint a szélvész, hozza őket vezetőjéhez. Néhány kézmozdulattal és sípjellel száz-háromszáz (!) méterről is pontosan irányítható, és nincs olyan sűrű nád, tuskós bokor vagy hideg víz, ami meggátolná abban, hogy a meglőtt madarat terítékre hozza.

Ám ezekről a „csodateljesítményekről” leginkább olvasni lehet. (Kivéve talán a Field Trialokat.) Aki már járt vadászatot hazánkban, és látott retrievert dolgozni, az megerősít abban, hogy – ritka kivételtől eltekintve – a valóság sokkal elkésőbb. Ha nem így volna, akkor ma már talán minden második magyar vadász oldalán labrador lépdelne (már ha van mellette kutya).

Nézzük hát, mi okozza a fajtaleírások és a valóság közötti oly nagy különbséget – nem csak Magyarországon.

Hol van a „kutya” elásva, orvosolni akarjuk-e a problémát?

A labrador mint vadászatra kitenyésztett fajta a XIX. század végén jelent meg Angliában. Kiemelkedően jó tulajdonságainak és kellemes megjelenésének köszönhetően a múlt század közepétől egyre népszerűbb lett, és rövid idő alatt az egész világon elterjedt. Sajnos a tenyésztők többsége a mindenkori divat által megkívánt küllemi jegyeket hordozó labradorokat tenyésztette tovább.

Nem állítom, hogy a kiállítási kutyák nem jók vadászatra, épp ellenkezőleg – magam is kiállítási kutyával vadászom. Ám csak akkor érhetünk el velük jó vadászeredményeket, ha a tenyésztésbe olyan egyedeket vonunk be, amelyek egészségesek, rendelkeznek az ősi és jól fejlett ösztönökkel és képességekkel. (Ilyen például a munkaképesség, intelligencia, képezhetőség és a munkához feltétlenül szükséges tökéletes fizikum, mely öröklődő betegségektől mentes.) Mindez együttesen szükséges ahhoz, hogy ebünkből jó vadászkutyát neveljünk. Labradorknak vélhetően csak egy „bűne” lesz, mégpedig az, hogy erőteljesebb felépítése miatt nem lesz olyan gyors, mint munkavonalbeli társai.

Annak, hogy az irodalomban bemutatott és a vadászaton jelen lévő kutyák viselkedése többnyire nincs átfedésben egymással, az az egyszerű magyarázata, hogy sok vadászember nem hajlandó eleget (időt, pénzt) áldozni a kutyájára! Pedig a befektetés bőségesen megtérülne, hiszen egy jól képzett kutya 10-12 évig kiváló vadásztárs lehet, és rengeteg szép élményt és gyönyörű munkát adhat gazdájának. Egy labradorral elegendő volna rendszeresen, naponta

10–30 percet foglalkozunk. Ne feledjük, e fajta igen gyorsan tanul! Ám e szűk félóra alatt csak az aktív foglalkozást értem, a sétáltatást, etetést, ápolást már nem. Akinek nincs ideje, ne tartson kutyát!

Jól fontoljuk meg, hogy beszerzünk-e egy labradort, mert 12-15 évre választunk társat, és annak minden jó és rossz tulajdonságát el kell (!) viselnünk.

Tisztelt Vadásztársak!

Ha egy fegyverre hajlandóak vagyunk 80–500 ezer forintot szánni, akkor egy segítő, csaholó kolégára is számhatunk 60–80 ezret. A befektetés bőségesen megtérül! Elegendő, ha csak a statisztikákat nézzük, melyből kiderül, hogy az apróvad vadászatot kutya nélkül a lőtt vad 20-30%-a nem kerül meg. Ez a szám vízi vad vadászatánál pedig meghaladhatja az 50%-ot (!). Azt hiszem, a mai világban – ahol minden egyes vad külön kincsnek számít – ez nem mellékes. Ne csak fegyvereinkre, hanem kutyáinkra is legyünk igényesek! Ne legyünk restek, és ne szégyelljünk elmenni szakemberhez, kutyaikolába, hogy kutyánk jó képességeit megfelelő mederbe tudjuk terelni. (Meglehetősen szégyenletes látvány, amikor nincs elég jól képzett kutya egy vadászaton.)

Azt hiszem, a korábban feltett kérdésre, hogy miért is nem olyanok a hazai dolgozó labradorok, mint amilyennek lenniük kellene, nagyjából már tudjuk a választ. De ne hagyjuk magunkat! Legyünk igazi vadászok – ne csak puskát cipelő emberek! És ebbe a kutyanevelés, -tartás és bánásmód is beletartozik... ◀

Lelovich György emlékezete

Kovács Zsolt

„Mostan emlékezem az elmúlt időkről / Tsuda, hogy mindeddig meg nem emlékeztünk erről.” – ezzel az Ilosvai Selymes Péter ajánlással dedikálta nekem minden idők talán legnagyobb magyar solymásza, galántai Lelovich György *Solymászélet* című, Los Angelesben megjelent munkáját. Ez volt az egyetlen „igazi”, életében még megjelent könyve (leszámítva egy kis háború után megjelentetett könyvecskét), hiszen itthon, osztályidegenként, írásai nem láthattak napvilágot. Még cikkeit is csak nagy nehezen, az olvasói rovatban, többnyire jócskán megkurtítva jelentették meg a bátrabb szerkesztők.

Lelovich Györgynek az volt a bűne, hogy hétszilvafás nemesi család sarjaként látta meg a napvilágot. Pedig a második világháborúban súlyosan megsebesült, a még meglévő kevés birtokától megfosztották, s megjárta a kistarcsai munkatábor is. „Tisztességes” állást mégsem kapott. Úgy élt meg, ahogy tudott, leleménnyel, sok munkával és rengeteg tenni akarással. Érdekes módon mellőzöttsége munkájában nem hátráltatta, hite nem hagyta el, inkább még nagyobb kitartással tevékenykedett. Elsajátította a solymászat

minden fortélyát, lóról, kerecsennel pedzette a szárnyas vadat, s megmutatta, hogy sok-sok kitarással a klasszikus solymászat ma is gyakorolható.

Lelovich Györgynek mindene volt a természet. Naphosszat járta az erdőt-mezőt, mindent megfigyelt és megjegyzett. Óserdőszerű kertjében a legkülönbébb állatokat tartotta és tenyésztette. Szobáinak falán saját készítésű solymászfestményekben gyönyörködhetett az érdeklődő. Szívesen mesélt, a fiatalok (köztük jómagam is) szájátva hallgatták élvezetes élménybeszámolóit. Előkerültek a vaskos fotóalbumok, és megelevenedett a történelem.

Amikor pedig a gyakran jött vendégek elmentek, dolgozott, tapasztalatait, élményeit vetette papírra. Sokszorosított könyvei szamizdatként jutottak el az olvasóhoz. Szerencsésnek tudhatta magát, akihez eljutott *A héja*, *A solymászat enciklopédiája*, vagy éppen az igazi gyöngyszem, a *Fagyos mezőkön*. Ez utóbbi könyv egy sajátos önéletrajz – jó volna, ha végre közkinccsé válhatna.

Lelovich Györgyöt agyonhallgatták. Hiába volt ő a világhíres természetfilmek, a *Szárnyas vadászmes-*

(A szerző felvétele)

terek vagy éppen a *Gyöngyvirágtól lombhullásig* szereplője, trénera – neve a stáblistákon sem szerepelt. Író barátai azonban halhatatlanná tették. A nemrég elhunyt *Patay László* nagy példányszámban megjelent *Vadásztűznél* című könyvében igen szemléletesen mutatja be az ott Antalnak nevezett solymász hétköznapjait. *Mészöly Miklós* egy kisregényt írt róla *Magasiskola* címmel, melyet meg is filmesítettek, s a könyv és a film egyaránt óriási sikert aratott. Ám hozzá kell tegyem, a könyvben és a filmben egyaránt Lilik néven említik Lelovich Györgyöt.

Lelovich Györgynek első „igazi”, hazánkban kiadott könyve csak halála után négy évvel jelent meg *Solymász voltam a Hortobágyon* címmel. Ekkor végre igazgá vált ars poeticája, melyet *A héja* c. munkájának zárszavában fogalmazott meg: „...És elkezdtem, sőt befejeztem a solymászkönyv megírását, ami – miután itt nem jelenhetett meg – fénymásolás és hasonló sokszorosítás által

Vándorsólyom

(Magasles archiv)

lát napvilágot, hogy értékeként szerepeljen a vadász-kultúránknak, majdan a jövő századokban. Tehát a véka alá dugott gyertya csak fog világítani: egykoron.”

Galántai Lelovich György kilencven esztendeje, 1913-ban született, és tíz éve, 1993-ban hunyt el.

Tisztelgés a tudós előtt

Az idén 45 éves Veszprémi Állatkert emlékkiállításával tisztelgett névadója, a neves gyűjtő, Afrika-vadász, természettudós, lapszerkesztő és író, *Kittenberger Kálmán* (1891–1958) előtt. Az anyag a Magyar Természettudományi Múzeum vándorkiállításaként került Veszprémbe. A kiállításon egybek mellett megtekinthető Kittenberger néhány személyes relikviája, különféle afrikai nagyvadtrófeák, s bepillantást nyerhetünk a tudós irodalmi tevékenységébe is, hiszen könyveinek nagy részét is őrzik a tárlók, éppúgy, mint az általa szerkesztett *Nimród* megsárgult évfolyamait. A kiállítást október végéig tekinthetik meg az érdeklődők. *K. Zs.*

(Fehér Tamás felvétele)

Státusszimbólum: Land Rover

Detrich János

Manapság gyakran megakad az érdeklődő tekintete egy-egy komoly, minden terepező felszereléssel ellátott fényes, vagy épp tetőig sáros terepjáró autón. Divattá lett a terepjáró, így nem meglepő tény, hogy a króm gallytörővel és hatalmas gumikkal dí-

szelgő kocsik nagy része az aszfaltot szinte soha nem hagyja el. Legföljebb akkor, ha tulajdonosa valamelyik „sárdagasztó” fesztiválon küldi be a dagonyába, ilyenkor azonban többnyire a látvány, a dübörgés, valamint a sör képezik a lényegét.

Van viszont a terepjárásnak egy másik, a munkával, hivatással összefüggő oldala. Nem utolsósorban idetartozik a vadászattal kapcsolatos alkalmazás, amely megkönnyíti a nehezen elérhető helyekre való eljutást, a vad gyors szállítását és a nehéz időjárási körülmények közötti haladást.

A terepjáró kocsik használatának általános elterjedése magának a vadászatnak, a vadászati szokásoknak a megváltozását is magával hozta. Megszűnt a vonathoz, buszhoz való alkalmazkodás kényszere. Lerövidült a menetidő, így hosszabb lehet a pihenés, ugyanakkor a vadászterület gyors megközelítése akár a délutáni munkavégzést követő esti lest is lehe-

tővé teszi. Több felszerelést és kényelmi kelléket vihet magával a vadász egészen a vadászat színhelyéig, mint valamikor a gyalogos, kerékpáros időkben. A kocsiba szerelt állófűtés jóvoltából az átfagyott vadászás a lesről egyenesen kellemes melegbe ülhet be. A lőtt vad szállítását lényegesen megkönnyíti a kocsira szerelt vadrács, saroglya.

Tovább is sorolhatnám a vadász terepjáró használatának számtalan előnyét, de hadd mondjak néhány szót viszonylagos hátrányairól. A vadászathoz szükséges felkészülési időt lerövidítjük vele, de gyakran nem szánunk elég időt magára a vadászatra. Biztosan hallottuk már a „ha lesz egy kis időm, délután ki-

(Barcsi István felvétele)

Mitsubishi L 200

(Magasles archív)

szaladok vadászni” mondatot, vagy ehhez hasonlót. A kiszemelt les környékének óvatos bejárására, nyomozásra, a természet ritmusának felvételére sajnos nincs mindig módunk. Aztán aki hozzászokik az autóhoz, az bizony kevesebbet jár gyalog, mint amennyit lehetne és kellene. A kocsiban ülve pedig a természet ezer apró, de fontos részlete rejtve marad előlünk. A felszerelést illetően igaz az, hogy sokan „elviszi az autó” jelszóval rengeteg fölösleges holmit cipelnek magukkal, így nem biztos, hogy sikerül kiválasztaniuk a vadászat sikerét biztosító, célszerű és minimálisan szükséges eszközöket. Alapjában azonban megállapíthatjuk, hogy a terepjáró fontos, igen hasznos segítőtársa a vadásznak.

Terepjárót, de milyet?

Milyen is a jó terepjáró autó? Lehet sokféle – típus, nagyság, teljesítmény, évjárat, komfort tekintetében. A legfontosabb szempontok viszont a teljesség igénye nélkül a következők: állandó karbantartás, jó műszaki állapot, üzembiztosság, csendes üzem, terepadottságoknak megfelelő gumiabroncsok, a kocsiban belsejében rögzítési lehetőség a felszerelés és a fegyver számára, külső munkalámpa a kocsiban a mögötti terület megvilágítására, csak a legfontosabbakat említve. Természetesen kevesen engedhetik meg maguknak, hogy csak vadászati célra tartsanak fenn egy járművet.

Itt kezdődnek a kompromisszumok. Akinek munkája miatt gyakran kell hosszabb utakat megtennie aszfalton, az nem szívesen közlekedik sárban is jól

teljesítő gumiabroncsokkal, mert a kerékzaj és a vizes felületen megnövekvő csúszásveszély valóban gondokat okozhat. Országúti gumival viszont sokkal nagyobb az esély a terepen történő elakadásra, így hát nem egyszerű kérdés a megfelelő abroncs kiválasztása.

Vannak, akik kénytelenek a család szeme fényét vadászterepjáróként – is – használni. Ez aztán örökös összetűzésekre vezethet a poros műszerfal, az összszévezetett kárpitok, a sáros padló, az összekarcolt fényezés vagy uram bocsá’ a horpadt sárvédő miatt. Ilyenkor aztán a vadásznak hallgatnia kell, miközben azon gondolkodik, hogy a következő extra pénzéből terepjárót vesz, bármilyen szakadt legyen is az, csak menni tudjon.

Külön kategóriát képeznek még a vadászhoz tártolt, rendszám és műszaki vizsga nélküli kocsik, s mivel ezekből is létezik szép számmal, erre is érdemes egy fejezetet szánni, ebben a műfajban szintén található néhány igazi gyöngyszem, a népnyelv ezeket néhol nemes egyszerűséggel csak holdjárónak nevezi.

Konkrétabban?

Maradjunk most a napi munkában, közúton és terepen, vadászathoz is használt gépeknél. Az eladási statisztikákat áttekintve kiderül, hogy az élen a vegyes használatúnak (személy-teher) tekinthető pick-up kocsik állnak. Az 5 személy, valamint 5-7 mázsa szállítóképességű járművek vezetnek a listát, gyártmány szerint a Mitsubishi L 200, a Toyota Hilux és ▶

a Mazda B 2500. Ezeket a kedvező ár-érték arány és a kivételes megbízhatóság teszi kedvelté a vásárlók körében. Van olyan, aki az említett típusok egyikéből már a harmadikat nyúv, és a jövőben sem szándékoszik típust váltani. A három listavezetőt követik a Nissan, Niva, Suzuki, ezek eladási számai már a vásárlói igények differenciálódását tükrözik. Még inkább így látszik ez a némileg számokban lemaradt Ford, Land Rover, Opel típusoknál. Ezeket követik a még nem igazán ismert és beváltak tartott KIA, TATA, valamint a luxus – rétegautó – kategóriába sorolható BMW X5, Mercedes M Klasse, Lexus, Hummer gépek.

Az értékesítési eredmények természetesen nem az autók minőségének hű tükrözői, hiszen a típusválasztásnak százféle szempontját is figyelembe vehetjük. Az évente eladott 2-3 Hummer H1 és a 100-110 Renault RX4 közötti különbséget sem az eladott példányok számával mérjük. Más műfaj, más közönség, más szolgáltatás – a maga nemében használójának mindkét típus nagy örömet, igazi élményeket szerezhet. Mindenesetre tény, hogy a konkrét típus kiválasztása a vadászok – főleg a hivatásosok – nagy részénél bizony keményen pénztárca függvénye, húsba vágó döntést kíván.

Land Rover Defender

(Detrich János felvétele)

A mai középkorosztály jelentős részének – e sorok íróját is beleértve – első terepjárós élményei a GAZ 69-es típushoz fűződnek. Férfiasan be kell vallanom, hogy terepező készsége tekintve ezt a járművet számomra még szinte semmi sem múlta felül. Természetesen a Hummer H1 b 700 Nm-es nyomatékával, vagy az Unimog extrém gazdag áttételi rendszerével nem rendelkezett, viszont masszív vázrendszere, futóműve és hajtáslánca előtt nem volt akadály. Mai körülmények között persze 20-25 literes vagy azt is meghaladó benzinfogyasztása már alkalmatlanná teszi a használatra az eredeti konstrukciót. Nem véletlen, hogy sokan kísérleteznek több-kevesebb sikerrel modern, nagy teljesítményű motorok GAZ 69-esbe építésével, bár az épségben lévő, átépítésre alkalmas példányok száma jelentősen megfogyatkozott.

Most jön a Land Rover!

A GAZ 69-es típus elődje, a GAZ ún. Molotov kocsija szinte teljes egészében a Willys-Overland 1941-től gyártott MB típusának alapjaira épült, azaz kísértetiesen hasonlított az USA II. világháborús járműparkjának legemlékezetesebb darabjára. Erre az igen rangos ösre tekinthet vissza a Land Rover alap-típusa is, amely a világháború utáni angliai gazdasá-

gi válságból született. A háború bombázásai következtében a Rover Coventryben álló gyára nagyrészt megsemmisült, a termelést Solihullban sikerült újra-kezdni.

A háború végén Maurice és Spencer Wilks elképzelései alapján kezdtek meg egy kis összerékhajtású mezőgazdasági haszonjármű építését a Willys MB alvázára. A motor egy korábbi 1,6 literes Rover gyártmány volt, a futómű és hajtáslánc elemeit különböző egyéb típusokból válogatták össze, a felépítményt pedig a háború végével a repülőgépgyártásban főlegessé vált és olcsón hozzáférhető alumíniumlemez-ből, költséges gépi felszereltséget nem igénylő szegeccseléssel és csavarozással állították össze. Ennek a járműnek kezdetben még középen volt a kormányke-reke, akár egy traktornak.

Az új terepjáró már a bemutatkozást követően nagy népszerűségnek örvendett, és a különféle vásárlói igényeknek megfelelően kialakult többfunkciós jellege, a motor az erőátviteli rendszeren keresztül áramfejlesztő, kompresszor, szalagfűrés, csörlő stb. meghajtását is elláthatta. Később az említett és egyéb tartozékok az opcióként rendelhető sávba csúsztak át.

A hagyományosan acéllemez-ből készült szekrényes létraszerkezetű alvázat és a praktikus elemeként, csavarkötéssel szerelhető alulemez karosszériát a modern autóépítés divatjai szerencsére érintetlenül hagyták, mint ahogyan a típus eredeti vonalvezetésétől a mai Defenderek alakja is csak alig tér el. Ezzel szemben jelentős méretváltozásokon ment át a típus. Az „ős” tengelytávja 80 inch = 203 cm volt rövid, 86 inch = 218 cm pedig hosszú változatban.

1958-ban jelent meg az ún. Series II. Land Rover 88 inch = 223 cm és 109 inch = 277 cm tengelytávokkal. Ugyancsak 1958-ban kapta a 2,25 literes benzintmotort, amelyet 25 évig gyártottak és építettek be a hasonló ürtartalmú dízel erőforrás mellett. 1971-től lényegi változásokat kerülve kezdődött a Series III. gyártása. A motort a köbtartalom változtatása nélkül korszerűsítették, növelték a fékrendszer hatékonyságát, és kissé több teret kapott a tervezésben a metrikus rendszer. 1980–83 között a 109-esek egy része 3,5 literes 165 lóerő körüli teljesítményű V 8-as benzintmotorral futott ki a solihulli üzemből – ezek többsége az amerikai piacon talált vevőre.

1983–84 folyamán vezették be a 90 inch = 236 cm és a 110 inch = 279 cm tengelytávú modelleket, amelyek a mai napig sorozatgyártásban vannak. Ekkor került a kocsiba az állandó összerékhajtás (korábban kapcsolható volt), központi differenciálzárral. 1986-ban kezdték a 2,5 literes dízelmotorok gyártását. Ez az erőforrás több változatban létezett, míg a ma ismert és a legszigorúbb környezetvédelmi elő-

írásoknak is megfelelő Td5-ös motor megszületett.

Összességében nyugodtan megállapíthatjuk, hogy e típus története során az angol hagyománytisztelt kicsit sem szenvedett csorbát. Az „ami bevált, azon ne változtassunk” alapelv szerint mindig kerülték a látványos áttervezéseket, mégis sikerült a jelen igényeinek megfelelő technikát alkotni. Mindinkább bizonyítja ezt, hogy a Land Roverek semmit sem vesztenek népszerűségükből, sőt a társadalmi közizlés formálódása – amelyben megjelenőben van az ún. kalandtúrázásra való igény – növeli az érdeklődést a viszonylag puritán, de akadályt nem ismerő „kemény” terepjáró iránt, és ez a Land Rover Defender.

Néhány hasznos tudnivaló...

A Defender Td5-ös típusa három különböző – 90, 110, 130 hüvelykes – tengelytávú változatban, rövid pick-up, csukott 3 és 5 ajtós kivitelben, a 130-as hosszú pick-up jellegű típus 4 ajtós ötszemélyes utaskabinnal és tekintélyes raktérrel készül. Vadászatra talán a 90-es a legalkalmasabb kedvező terepszögei, mozgékonyasága miatt, szükség esetén 6 személy szállítására is alkalmas. Motorjának forgatónyomatéka 300 Nm, teljesítménye 122 LE, ezzel kategóriájában igen előkelő helyet foglal el. Átlagos üzemanyag-fogyasztása 10 liter körül alakul.

Amire érdemes odafigyelni, az többek közt az elektromos rendszer szigetelése, vonatkozik ez főként a jobb első ülés alatt elhelyezett motorvezérlő elektronika burkolatára. A Td5-ös motor nagyon erős, ezért nagy terhelésnél, nehéz terepen, az előírtnál nagyobb méretű gumibroncsok használatánál a hajtáslánc részei károsodhatnak. Leginkább a hátsó féltengelyek törése fordul elő. A kardáncsuklók viszonylag gyakran szorulnak cseréire, ugyanez mondható el a nyomtávrudak gömbcsuklóiról és a különböző szilentblokkokról, pl. a Panhard-rúd ágyazásánál. Ezzel együtt a Defender Td5-ös egy nagyon jó, dinamikus, megbízható terepjáró, egyesek szerint a valaha is gyártott legtokéletesebb munkagép, amely a rendszeres karbantartást sokszorosan meghálálja.

A Land Rover tulajdonosok nagy részének gyerekkori vágya teljesült a kocsii megvásárlásával. Legyen akár 20-30 éves széria III-as vagy vadonatúj Td5-ös, a többség még mindig ugyanazzal a kislány örömmel kormányozza autóját, mint amit expedíciós filmek vagy könyvek nézegetése közben gyerekként érzett. A Land Rover névnek különös csengése van, a típust valamilyen furcsa mítosz lengi körül, és ezen az idő a mai napig sem változtatott semmit. ◀

Specialisták

Henning Grahn vizsgálatai szerint a ragadozó madarak egyedei gyakran szakosodnak egy-egy zsákmányfajra, jórészt arra, amit az illető madár a legkönnyebben megfoghat. Van olyan héja, amelyik gyakran szarkára vadászik, a másik kedvence például a mókus, míg a harmadiké a császármadár. A megfigyelések szerint ezt a szokásukat, rangsorolásukat éveken keresztül megőrzik a ragadozó madár példányok.

Milliók a sarki rókaért

Az Európai Unió és a svéd hatóságok együttesen 25 millió koronát költenek az elkövetkező öt esztendőben a sarki róka megmentése érdekében. Jelenlegi állományosságukat mindössze 50 példányra becsülik Svédországban.

Nosztalgiaöltény

Az utóbbi években a Winchester cég újra forgalomba hozta a híres 1895-ös kengyelkulcsos puskáját, többek között .405 Winchester kaliberben is, amely párosítás volt a kedvence Theodore Rooseveltnek, az USA néhai elnökének, aki főleg Afrika-szafarikon remekelt vele. A hozzávaló töltényt a Hornady cég kezdte el újra gyártani, egyelőre 19,4 grammos osztott köpenyű, lapos hegyű lövedékkel, amelynek a kezdő sebessége 670 m/s.

A jövő fegyvere

Legalábbis így hirdeti a legújabb konstrukcióját a híres dán Schultz & Larsen tröszt. Kinézetre teljesen olyan, mint sok más gyár hasonló terméke.

A 97-DL modell gondosan elkészített forgó tolózárú, közep-agytáras ismétlőpuska. Elöl három zárszemölcsessel retesz, agyazása hatféle lehet, a leggyakoribb a pisztolyfogásos pofadékos ún. Monte Carlo jellegű. Jobb- és balkezes vadászoknak egyaránt gyártják, biztosítója háromfokozatú és az ütőszeget fogja.

Négy különböző formátumú és hosszúságú csömérettel kap-

ható, elsütőbillentyűje állítható, kétfokozatú, amit főleg a lövészversenyzők kedvelnek, a vadászok kevésbé. Kivehető sőtára három töltényfőrhelyes. A Take Down változatnál mód van gyors cső-, egyben kalibercsere-re. Öbnagyságválasztéka: .22-250 Remington, .243 Winchester, 6,5x55, 6,5-284 Norma, .270 Winchester, 7x64, .308 Winchester, .30-06 Springfield, 9,3x62, valamint a magnumok; 7 mm Remington Magnum, .300 WSM, .300 Winchester Magnum, .338 Winchester Magnum, .358 Norma Magnum, .458 Winchester Magnum.

Új töltények „születtek”

Elsősorban a kistestű kártevők vadászatára fejlesztette ki a brit James Calhoon az önmagáról elkeresztelt .19-223 Calhoon és a .19 Calhoon Hornet muniókat. Az elsőként említett a .223 Remington hüvelyét használta fel alapul, míg a másodikonál a „jó öreg” .22 Hornetét.

Hüvelyszájukon eszközölt változást, hogy a .19-es lövedékhez megfelelőek legyenek. Többféle mintájú puskát csövez ezekhez a kaliberekhez. Ilyen például a sokak által Magyarországon is kedvelt Brno CZ 527 modell, ame-

lyet 61 centiméteres rozsdamentes Pac-Nor Super Match márkajelzésű csővel lát el. Ilyen töltények szintén közvetlenül tőle szerezhetőek be, a dobozok 50 db muniókat tárolnak, áruk pedig 26, illetve 28 dollár (6500-7000 Ft).

A hüvelyek újratöltéséhez kapható már speciális készülék, ezért – ahol engedélyezett – otthon is elkészíthetők.

A szakértők szép jövőt jósolnak ezeknek az új kalibereknek, melyeknek hézagöltő szerepe van a .17 Remington és a .222 Remington között.

Nincs rá szükség!

Ross Seyfried neves amerikai ballisztikai szakíró vizsgálatai szerint teljesen fölösleges a vadászatra használatos egyes golyós töltényekbe való lövedékek hátsó részét csónakfarszerűen összeszűkülőre formálni, úgy kialakítani. Ugyanis az ilyen torpedó alakú lövedék előnye csak a vadász lőtávolság elhagyása után

érvényesül, 450 méter fölött. De ilyen extrém messzire nincs értelme – egyben vadászhoz méltatlan tett is – vadra célozni és löni. Sokszor pontosabb találatcsoportok érhetők el a hagyományos, csapott végződésű, csupán elöl hegyes lövedéktípusokkal. (A szerkesztő ilyen tapasztalatai megerősítik a szakírót.)

Sok a farkas

Kanadai vadbiológusok ajánlják, hogy hazájukban engedélyezzék az ordasok általános vadászatát, sőt csapdázását is, mert nagy károkat okoznak a helyi jávor- és caribou-állományokban. A *Wildlife Monograph* tudományos folyóiratban közzétett tanulmány szerint, kísérletképpen Yukonban egy 200 négyzetmérföldes területen lelőték az összes farkast, mire a régóta fogyatkozó caribou- és jávorállomány azonnal erőre kapott, egyedszámuk növekedésnek indult.

Vadászmozaik

Pirkadatkor vagy napszálltakor?

Az egyik – mondhatni örök – vitatéma a vadászok között, hogy mely napszakban kecsegtet több eredménnyel az őzbak vadászata – reggel vagy este? Leif Rooth, a svéd Vadászegyesület mälardalen-gotlandi konzultánsa szerint, aki számtalan özet hozott már terítékre, mindkettő jónak bizonyulhat, de csak úgy, ha különböző módon vadászunk. Hajnalban cserkelünk, este pedig egy helyben maradunk, a les, ami megfelelőbb. Ami saját személyét illeti, főleg az esti lesekét részesíti előnyben. Elsősorban azért, mert legtöbbször korán kell kelnie, munkába menni, s inkább az esti órákban jut ideje a vadászatra.

Érdekes újdonság

A kiváló minőségű sok pengés zsebkéseiről híres svájci Victorinox legújabb terméke, amely a Swiss Flame elnevezést kapta, a késpengék, kisolló, dugóhúzó, sörnyítő stb. mellett gázöngyújtót is tartalmaz, amelynek újratöltése igen egyszerű. Ez a jókora univerzális bicska 9 centiméter hosszú, tömege pedig 140 gramm. Dohányos vadászoknak kifejezetten hasznos termék.

Kiskamasz Afrika-vadász

A Dél-Svédországban élő 13 éves Marcus Svensson egyike a legfiatalabb európai vadászpalántáknak, akik a sötét földrészen akadály nélkül puskázhatnak. Ott nincs megszabva a gyakorló nimródok minimális életkora, ezért a fiatal srác teljesen törvényesen vehetett részt egy 10 napos dél-afrikai szafarin, ahol 10 nagyvadat zsákmányolt, ugyanannyi lövéssel. Fegyvere egy .300 Winchester Magnum kaliberű Sauer 202 Take Down modell tolózárú volt, rajta 3-12x56-os Zeiss Diavari céltáv-

csővel. Nagykudut, oryxot, jávorantilopot, zebrát, és egyebeket, a külföldi vendégvadászok szokásos „menüjét” hozta terítékre.

A kétségtelen siker ellenére a szerkesztőt elgondolkoztatja: ha valaki ilyen fiatalon belekóstolt a nagyvadvasadás örömeibe, vajon később méltányolja-e hazájának szerényebb lehetőségeit? Aki kudut lőtt, visszatér-e örömmel a verebészéshez, gerlészéshez? Nem marad-e ki vadászéletéből egy fontos kezdő szakasz?

Megint gyártják

Évtizedekkel ezelőtt álltak le a nagyobb fegyvergyárak a 9,3x72R golyós munió készítésével. Ez a peremes hüvelyű töltény az 1900-as évek elején volt népszerű, akkor rengeteg vegyes csövű puskát – boch-büchöket és drillingeket – csöveztek hozzá. Ezen fegyverek jó része a mai napig megmaradt, sőt használják is, ezért van újabb igény az „ősregi” töltényre. 12,5 grammos ólomhegyű lövedékének a kezdő sebessége 600 m/s körüli, s ha 110 méterre lövik be a puskát, akkor 125 méterig nincs szükség az irányzójel áthelyezé-

sére. Ezen a távolságon belül tökéletesen megfelel az őzbak elejtésére, használatát nagyobb testű vadra viszont már nem ajánljuk.

Az RWS cég által kifejlesztett 9,3x72R töltény 12,5 grammos lapos ólomhegyben végződő, osztott köpenyű lövedékénél a kezdő sebesség 615 m/s, 100 méteren mért energiája pedig 1416 J.

A Sellier & Bellot termékét szintén 12,5 grammos ólomhegyű lövedékkel szerelik. Ebben az esetben a kezdő sebesség 595 m/s és energiája 100 méteren 1428 J.

A Pilisi Parkerdő Rt.

Csépányi Péter erdőgazdálkodási osztályvezetővel készített interjú alapján

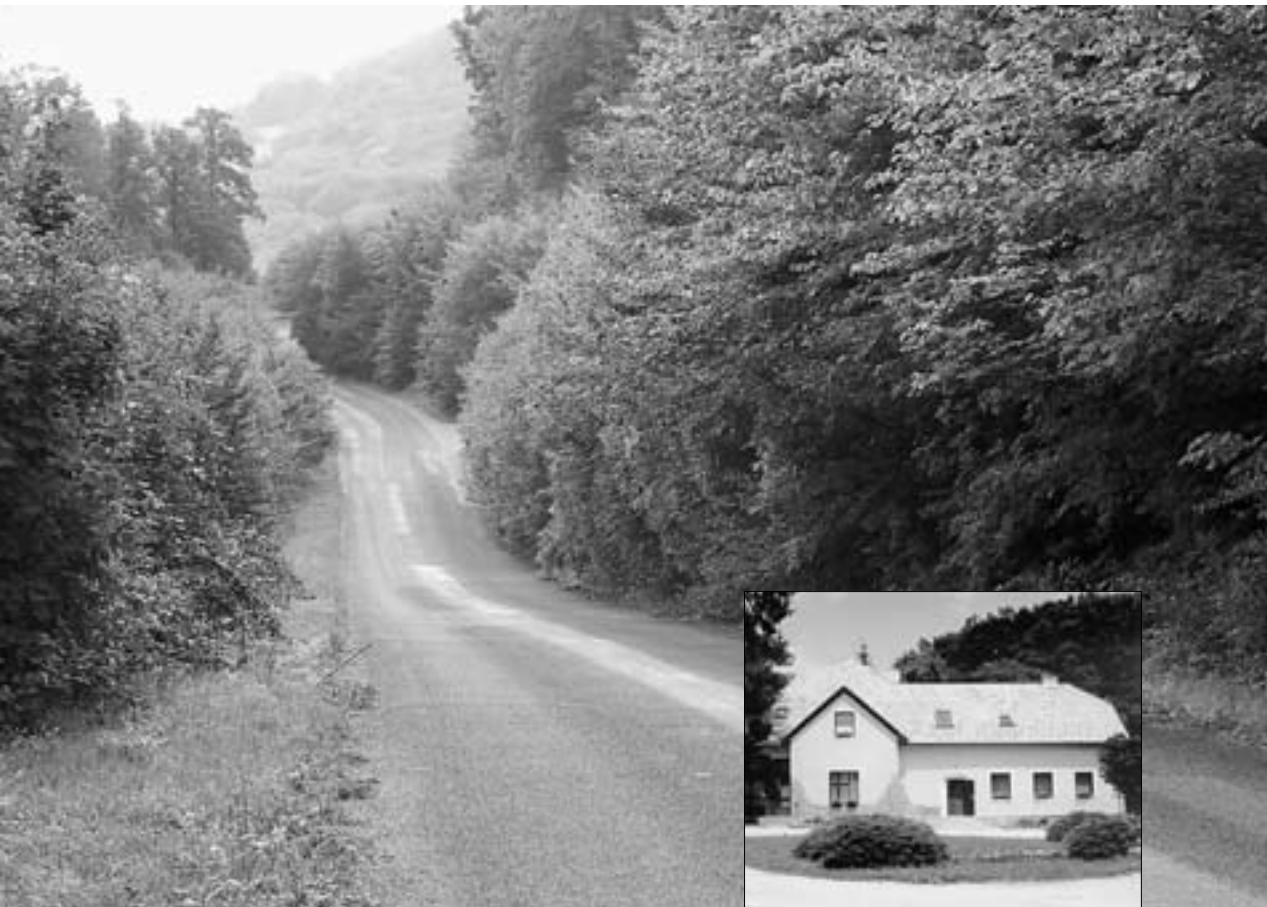
A Pilisi Parkerdő Rt. alaptevékenysége az állami tulajdonban lévő és idetartozó erdőterületek, illetve vadállomány kezelése, gondozása. 1989 – a BUVAD területének az erdőgazdasághoz csatolása – óta 65 300 hektáron tevékenykedik, 10 erdészet kezelésében. A területek majdnem 90%-a, 58 200 hektár erdő, míg a többi szántó, gyep, gyümölcsös, út vagy egyéb terület. Emellett – bár kevesen tudják – a Pilisi Parkerdő Rt. a főváros egyes zöldövezeti erdőtelepítési során létrehozott 930 hektár zöldövezeti erdőterületnek és a közbirtokosságok 630 hektár erdejének is ellátja szakmai munkáit. A Parkerdő területén négy nagyobb védett

terület – a Duna–Ipoly Nemzeti Park pilisi tájegysége, a Budai Tájvédelmi Körzet, a Gödöllői Dombvidék Tájvédelmi Körzet és az Ócsai Turján Tájvédelmi Körzet található. A gazdaság élőkészlete 8,9 millió m³, melynek jellemző összetétele: tölgy (38%), cser (23%), bükk (10%), akác és gyertyán. A Pilisi Parkerdő Rt. elsősorban erdőgazdálkodást folytat, de emellett – helyzetéből kifolyólag is – figyelmet fordít a turizmusra és a közjóléti tevékenységekre, valamint a természetvédelemre is. Ehhez kell illeszteni tervszerű vadgazdálkodását is, ahol az erdő, a vad és az ember harmóniája az egyik legfontosabb szempont.

A Pilisi Parkerdő Rt.-ről a legtöbb embernek a Pilis, a Visegrádi-hegység jut eszébe és – az ott dolgozókon kívül – kevesen tudják, hogy a részvénytársaság területét keleten Acsa és Tura, délen Dabas vagy Dömsöd, nyugaton pedig Nyergesújfalu határolja. Nem túlzás tehát azt állítani, hogy kis hazánk lakosságának közel egyharmada számára jelenthet kikapcsolódást, pihenést, felüdülést (esetleg vadászélményt) a Parkerdő területe. Ugyanakkor a cég feladata a tervszerű erdő- és vadgazdálkodás, amelyet a Duna–Ipoly Nemzeti Park területén és az egyéb tájvédelmi körzetekben is – a természetvédelmi célok figyelembevételével mellett – alkalmazni kell. E kettségösszehangolására nagy figyelmet fordítanak a társaságban. A vadászat az erdőgazdálkodás része, így nem csoda, ha a kerületvezető erdészek a vadál-

lományért is felelősek egyben. A Pilisi Parkerdő Rt. (10 erdészet) területén kb. 400 dolgozó (fizikai és szellemi), ebből kb. 100-120 vadászattal is foglalkozó munkatárs dolgozik.

Mint a legtöbb erdő- és vadgazdálkodással foglalkozó nagyobb cég, a Pilisi Parkerdő Rt. is megerősíti azt a tényt, hogy a vadgazdálkodás gazdasági jelentősége kisebb, mint az erdőgazdálkodásé. Ugyanakkor a vadászattal foglalkozni kell, hiszen az erdei ökoszisztéma szerves részét képezik az ott élő vadászható állatfajok populációi is. Az erdő–vad ökológiai egyensúlyának eltolódása nemcsak az erdő, hanem a vadállomány minőségére is károsan hat. A vadgazdálkodás fontosságát bizonyítja a vadászattal is foglalkozó dolgozók száma, a Parkerdő területén található vadászházak és a vadászati tevékenység

volumene. Az éves vadgazdálkodási statisztika szerint a kilövések aránya nagyságrendben: 1400 gím, 4000 vaddisznó, 800 muflon, 1000 őz és 100-200 dámvad.

A vadászati ágazat az erdőgazdálkodáshoz képest nagyobb kockázatokat hordoz, amely elsősorban a turizmusban tapasztalható visszaeséssel hozható összefüggésbe. Bár hazai vadászok is megfordulnak (főleg az utóbbi években jelentkeznek egyre többen) a Parkerdő területén, elsősorban mégis a külföldi vadászok vannak még túlsúlyban. Ugyanakkor, ha a turizmus valamilyen oknál fogva visszaesik, akkor a külföldi vendég is kevesebb a vadászházakban. Persze a vadászat gazdaságosságához – a vadászat díja mellett – mindenféleképpen figyelembe kell venni a vadhúsárakat is. Ezek ma – gazdasági oldalról sajnos

– meglehetősen alacsonyak. Így ez is hozzájárul ahhoz, hogy a vadgazdálkodás nem tartozik az igazán jövedelmező tevékenységek közé. Mindazonáltal a vadászat révén a Pilisi Parkerdő Rt. – „...szerény, de tisztességes jövedelemhez jut...” – mondta Csépanyi Péter.

A Parkerdő sokrétűségét bizonyítja az a tény, hogy 11 vadászházuk (és erdei szálláshelyeik) nemcsak a vadászok előtt, hanem az érdeklődők, a turisták vagy a céges tréningeket kellemes környezetben lebonyolítani kívánók számára is nyitva állnak.

A Pilisi Parkerdő Rt. központja Visegrádon található, itt is lehet tájékozódni, de a vadászatokra, szálláshelyek igénylésére bejelentkezni az egyes erdészetknél kell.

– st –

Aranyérmes dámbika, 3,85 kg súlyú tróféával (Budakeszi erdészet).

(Nagygyörgy Péter felvételei)

Muflonkos
91/87 cm hosszúságú csigával (Budakeszi erdészet).

Pilisi Parkerdő Rt. Belföldi vadászati árjegyzék

(kivonat, tájékoztató jellegű)

Érvényes: 2004. február 28-ig.

Kilövési díj: Gímbika

Trófeasúly (kg)	Ft (+Ft/10 g)
2,49-ig	50.000
2,50-3,49	100.000
3,50-4,99	100.000 (+660)
5,00-5,99	200.000 (+1.300)
6,00-6,99	325.000 (+1.500)
7,00-7,99	475.000 (+1.750)
8,00-8,99	650.000 (+2.500)
9,00-9,99	900.000 (+3.500)
10,00-10,49	1.250.000 (+5.000)
10,50-10,99	1.500.000 (+10.000)
11,00-	2.000.000 (+12.000)

Kilövési díj: Őzbak

Trófeasúly (g)	Ft (+Ft/g)
99-ig	10.000
100-149	12.000 (+100)
150-199	17.000 (+200)
200-249	27.000 (+260)
250-299	40.000 (+800)
300-349	80.000 (+1.000)
350-399	130.000 (+2.000)
400-449	230.000 (+3.000)
450-499	380.000 (+5.000)
500-tól	630.000 (+8.000)

Kilövési díj: Muflonkos

Csigahossz (cm)	Ft
40,00-49,95	80.000
50,00-59,95	100.000
60,00-64,95	135.000
70,00-74,95	270.000
75,00-79,95	370.000
80,00-	470.000 (+cm felár)

Kilövési díj: Dámbika

Trófeasúly (kg)	Ft (+Ft/10 g)
1,49-ig	40.000
1,50-1,99	70.000
2,00-2,49	80.000 (+1.000)
2,50-2,99	130.000 (+1.800)
3,00-3,49	220.000 (+2.200)
3,50-3,99	330.000 (+4.600)
4,00-4,49	560.000 (+7.000)
4,50-	910.000 (+8.000)

Kilövési díj: Vadkan

Agyarhossz (cm)	Ft (+Ft/1mm)
12,00-14,95	70.000
15,00-17,95	70.000 (+4.000)
18,00-20,95	190.000 (+7.000)
21,00-	400.000 (+8.000)

Az árak az áfát nem tartalmazzák!

Dámlövő vadászpuskák

Kovács László

Igazi nyenc nimródoknak való zsák-mány az eredetileg a Közel-Keleten és a mediterráneumban honos, ma már valamennyi európai országban megtalálható dám. Szabad területeken és vadaskertek-

ben egyaránt puskázhatunk rá, s amennyiben a bekerített terület elég tágas, úgy gyakorlatilag semmivel sem könnyebb ott terütekre hozni a kiszemelt bikát, mint a végtelen vadászmezőkön-erdőkön.

Kitűnő hallással-szaglással rendelkezik, s eltérően legtöbb szarvasfajtól – pl. öztől, jávortól – nagyon éles a szeme. Mindent megfigyel, éber, kíváncsi, a környezetében történő legapróbb változást észleli, ezért Svédországban gyakorta „rókaszeműnek” becézik. Teljes joggal, mert a csapatban mindig akad egy példány, általában tapasztalt tehén, amelyik még a többinél is figyelmesebb, s a dámok a legkisebb gyanús jelre pillanatok alatt eltűnnek. „Okos” állat véleményem szerint, nem csak ösztönösen viselkedő lény. *Kósa György* zalai vadór hintós barcacsolás során megfigyelte egy, a dombtetőn kapart

barcogóteknőben tartózkodó lapátos érdekes viselkedését. Amikor a kocsi az egyik oldalról próbált a közelébe férközni, akkor a bika átlépett a dombélen, s a vadászok csak a kikukucskáló fejét látták, a kertülésnél pedig visszalépett az eredeti oldalra. Így ment ez egy darabig, mígnem a vadászt kitették az egyik részen, és a hintó ismét tett egy kört. A bika ezt szemmel tartva visszalépett, s a nimród egyenes lövése tett pontot a „bújócska” végére.

Az elejtésére szolgáló fegyverek vonatkozásában a magyar rendelkezés egyértelmű; csak olyanokat szabad használni, amelyekhez a vadászlőszer csőtorkolati energiája legalább 2500 joule. Rendszer tekintetében pedig kiesnek – joggal! – a sorozatlövésre alkalmas *automaták*, valamint az egyes lövések leadására képes *félautomaták* is, ámbár elképzelhető, hogy a nem is olyan távoli jövőben engedélyezik majd az utóbbiak használatát.

Külföldet tekintve az „ahány ház, annyi szokás” elv érvényesül. Vannak helyek, ahol más-más rendelkezés érvényes a szabadon élő állományra és a zárt térben tartottra. A vadaskertieket akármilyen kaliberű golyóssal terütekre hozhatják. De teljes automatát és söréteseket szerencsére sehol sem használhatnak.

Alkalmasság tekintetében a széles körűen elterjedt különböző középagytáras *tolózárás* rendszerben készült fegyverek felelnek meg legjobban a célnak. Ezek általában nem túl drágák, pontosak, és az ismétlés lehetősége is adott, amire olykor bizony szükség lehet. Számolni kell mindig a sebzés kockázatával, hiszen tőlünk független okból is bekövetkezhet. Egy jó tanács: aki az *egyenes húzású* tolózárás mellett kötött ki, ügyeljen arra, hogy – ha szükségét érzi – legyen hozzá több más kaliberű csövet is, vagy pedig a következő puskája szintén hasonló típusú legyen.

A kengyelkulcsos puskák előnye az átlagosnál gyorsabb ismétlési lehetőség, erre azonban dámvadászatban ritkán van szükség.

(a szerző felvétele)

Az egylövetű „gavallér golyóssok” talán a létező legszebbek és egyúttal roppant elegánsak is. Tapasztalt, higgadt, nyugodt vadász kezébe valók.

(Pásztor Ildikó felvétele)

Mert akinek ilyen van, és mondjuk még egy kengyelkulcsosa, az nem fogja vadászatán összetéveszteni az ismétlés menetét, hiszen a két lehetőség nagyon eltér egymástól. Azonban a hagyományos *forgó tolózárás* nyitásánál előbb fel kell emelni a zárdugattyú karját, míg erre az egyenes húzásúnál nincs szükség. Apróság, de éles helyzetben könnyű megfélekedni róla, összekeverni a kettőt. Ez esetben értékes másodperceket veszhetünk.

A *dupla golyóssok* ellen nem szól más érv, mint hogy az *igazán elsőrangúak* nagyon drágák. Akár négy-öt ugyanolyan minőségű tolózárast is lehetne venni az árukon. Tehát főleg anyagi és érzelmi alapon dől el, ki melyiket választja. De ha valaki a dupla mellett voksol, annak javaslom, hogy lehetőleg *peremes* töltényhez készültet válasszon, mert a hüvelykihúzó, illetve -kivető sokkal biztonságosabban működik ezekkel, mint az eredetileg ismétlőpuskákhoz konstruált hornyos végződésű löszerekkel. Arról nem is beszélve, hogy hasonló méretű muníciókat tekintve a peremesek mindig kicsit alacsonyabb gáznyomás mellett „dolgoznak”, tehát jobban kímélik a fegyvert.

Az *előagyszános* ismétlők – úgy mint a *kengyelkulcsosok* is – jellegzetesen amerikai termékek, s noha a dám vadászatára megfelelőek, az európai nimródok erre alig-alig veszik igénybe. Akinek van, vagy díszként tartja, vagy pedig disznóhajtásban remekel vele.

Végezetül említsem a különböző zárolási megoldású *egylövetű* „gavallér golyóssokát”. Ezek vagy tömbzárások vagy pedig billenőcsövéek. (A kettő szerencsés „keveréke” pedig a csodálatos Blaser M. K95.)

Előnyük, hogy rendesen – de nem minden esetben! – rövidebbek, könnyebbek, kézreállóbbak az ismétlőknél. Pontosak, szépek, kecsesek, mentesek minden katonai jellegtől. Hátrányuk, hogy az újratöltés valamivel lassabb, mint bármelyik ismétlőnél. Kezdő vadásznak nem ajánlok ilyen fegyvert, de tapasztalt vadásznál, biztos kézben ugyanúgy megfelel, mint bármi más.

Milyen kaliberű legyen, milyen tölténnyel működjön dámlövő fegyverünk? Mint fentebb olvasható, a magyar rendelkezés egyértelműen megadta ennek az *alsó* határát. Felsőt pedig nem érdemes szabni, ámbár bizonyára furcsán néznek arra a vadászra, aki .416 Rigby-vel, vagy még inkább .470 Nitro Express-szel tüzel a szarvasra. Ezek a töltények, puskák ugyan hatásosak dámra is, de inkább Afrikába valók, veszélyes nagyvadra. Használatukat erős túlzásnak tartom erre a fajra. Saját „praxisomban” főleg az alábbiakkal ejtettem dámot: 6,5x55, 7x57, 7x57R, 7x65R, .308 W., .30-06 Spr., 9,3x74R. Mind tökéletesnek bizonyult. A közepes Magnumok – pl. .300 Wea. Magn. – előnyei inkább csak „nyújtottabb lövéseknél”, hosszabb lőtávon érvényesülnek. Nagyon fontos a lövedékformátum is, amivel a töltényeket szerelik. Jól bevált például a Nosler Partition, Vulkan, Oryx, CDP márkajelzésű. Ám a legjobb puska és töltény is csak akkor remekel, ha kezelőjük szakszerűen és hozzáértéssel bánik velük. Mindig fontosabb – ésszerű korlátok között maradván – a vadismeret és lőtudás, mint a felszerelés.

Praktikusság szempontjából a tolózárásokat egyetlen más rendszerben készült golyóssal sem múlja felül. Ezért a dám elejtésére is ezek a legmegfelelőbbek.

(a szerző felvétele)

A hónap puskája:

444

A címnek választott szám egyaránt jelent egy bizonyos kaliberű munióit, valamint egy közkedvelt puska modelljelzését is. A töltény: .444 Marlin. Lövedékének átmérője a valóságban mindössze 0,423 hüvelyk, de üzleti szempontból jobban néz ki s hangzik a három négyes szám egymás mögött – The triple deuce –, ezért hát „csaltak” egy kicsit. 1964-ben jelent meg az amerikai vadászboltokban, Remington által rendszeresítve-gyártva, a hozzá kifejlesztett Marlin M.444-es kengyelkulcsos ismétlőpuskával együtt.

Maga a Marlin cég egyike az USA legrégebbi keletű fegyvergyárainak. 1881 óta készítenek ott ilyen rendszerű golyókat, összességében sok millió darabot forgalmaztak, adtak el belőlük. A 444-es modell voltaképpen az akkor már régóta „befutott”, kedvelt M.336 változatának is tekinthető, amellyel – apróbb változtatások mellett – inkább csak kaliberében tér el. Eredetileg 610 mm-es csőhosszal, emelt hátú angol agyazással hozták forgalomba, az előagyat egy acélpánt rögzítette a csőhöz.

1972-től csövét 560 mm-re kurtították, és acélkupakban végződik az előagya, a pánatot elhagyták, tusa pedig pisztolyfogásos, egyenes vonalvezetésű lett. Attól fogva M.444S jelzést kapott. 1984-ben következett az újabb „kozmetikázás”, az akkortól vásárolt puskákon már keresztolókás biztosító található a zárszerkezeten, a kakas alatt. Azóta M.444SS-ként említik

a katalógusok. 1999-ben az addigi 12-es, ún. Micro-Groove huzagolású króm-molibdén anyagú csövet 6-os Ballard jellegű váltotta fel. A puska a változtatások előtt és után is egyike a legjobbaknak a maga nemében. Az összes Európában és Észak-Amerikában honos nagyvad elejtésére megfelelő.

Tudomásom szerint jelenleg 5 tölténygyár készít hozzá munióit. Európában ezek közül leginkább a Remington és Hornady termékeket forgalmazzák. Utóbbit nehézvadra jobbnak tartom, mert kevésbé érzékeny, ennek ellenére célba érve csodálatosan felgombásodik. Csapott ólomhegyben végződő lövedékének tömege: 17,2 g. torkolati sebessége: 720 m/s, torkolati energiája: 4000 J. Száz méterre belőve hozzá a fegyvert 50-en 3 cm magaslövessel számolhatunk, 150-en pedig – ami nagyjából használhatóságának felső határát jelenti – 9 cm-t esik a „golyó”.

A fegyveren első pillantásra látszik, hogy tipikus használati darab, minden díszítéstől mentes. Karabélynak ugyan cseppet sem nevezhető, de azért tűrhetően kiegyensúlyozott, gyors kapáslövésekre is alkalmazható. A tár a cső feléig húzódik. Töltése a zárdugattyú alatti, jobb oldali oldalmezen

vágott nyíláson keresztül történik. Vagy egyesével helyezük bele a munióit, vagy pedig, ha sietni kell, vagy akár megszokásból, gyorsabban is művelhető ez, oly módon, hogy az első töltényt csak félig toljuk be, azt a másodikkal taszítjuk a helyére úgy, hogy annak hátsó része kilátsszon, amit a harmadikkal nyomunk be, és így tovább egészen ad-

dig, míg tele nincs a tár. A csövön állítható irányzék van U alakú vágással, és fedett célgömb, a zárszámra pedig céltávcső számára alakították ki. A kilőtt töltények hüvelyei oldalt – jobbra – vetődnek ki.

Szerkezete egyszerűnek mondható, mindössze 79 alkatrészből áll. Egyetlen csavar eltávolításával kiszedhető az emelőkar, aztán a zárdugattyú is. Ezért könnyű a tisztítása, alkalmankénti ellenőrzése.

Reteselése szívós, kemény acéltömbbel történik, amely a zárdugattyú hátsó részén kimart vajatba illik. Könnyedén elviseli a hozzá illő töltény 3100 bar gáznyomását.

A közép-európai erdőjárók zöme bizonyos tartózkodással szemléli az ilyen amerikai „bozótirtókat”.

Technikai adatok:

- Gyártmány: Marlin Model 444SS
- Kaliber: .444 Marlin
- Szerkezet: kengyelkulcsos, külső kakasos
- Csőhossz: 560 mm
- Teljes hossz: 1030 mm
- Tömeg: 3,4 kg
- Agyazás: kétrészes, pisztolyfogásos, egyenes vonalvezetésű. Barna gumiagyalpban végződő, szíjkenyvekkel ellátott, amerikai diófából kifomált.
- Tárcapacitás: 5 db
- Biztosítás: 1. a kakas félig feszített helyzetben, középső állásba eresztve. 2. keresztolókás megoldású a zárszerkezeten. 3. markolatbiztosítás. A fegyver csak akkor sül el, ha a kengyelkulcsot az agyanyakhoz szorítjuk.
- Egyéb: Erős nagyvad elejtéséhez kifejlesztett fegyver. Kiváló duplagolyós-pótlék, hajtáspuska.

Ennek alighanem az a fő oka, hogy hazánkban teljesen más tradíciók a meghatározók. Ha már az illető vadász valami nagy kaliberű golyóra vágyik, akkor vagy tolzárast vesz, vagy dupla golyóst. Holott a kengyelkulcsosok szintén megállják a helyüket akár hajtásról, akár cserkelésről van szó. Lőtéri próbákon sem alábbvalók, legalábbis saját tapasztalatom ezt erősíti meg. A .444-es Marlint bátran ajánlhatom minden hazai nagyvadra vadászónak, akinek

találkozik az izlésével, mert disznóra, szarvasra igazán kiváló teljesítményt nyújt 150 méteren belül.

K. L.

www.vadaszruha.hu

A nagyvadadás elsőrendű, mondhatni becsületbeli kötelessége, hogy a kiszemelt állatot a létező legkevesebb fájdalom okozásával hozza terítékre. A biztos találathoz kiváló segédeszköznek számítanak a különböző kialakítású, méretű ún. célzóbotok.

Őszintén szólva legtöbbször nincs feltétlenül szükség rájuk, mert a cserkelés, vadbelopás során akad olyan terep- vagy éppen felszerelési tárgy, amelyre feltámaszthatjuk fegyverünket. Erdőben mindig „kéznél van” a közeli fa törzse, esetleg valami tuskó, a hegyekben sziklák, nagyobb kövek kínálnak fedezék mellett ilyen segítséget. (Csak arra kell vigyázni, hogy sose magára a kemény felszínű tárgyra helyezzük a puskát, hanem a kettő közé valami puha kabátot, kalapot stb. gyűrjünk be, különben lövésünket valamilyen irányban – megtámasztástól függően – „eldobná” a rideg felület.)

Aki azonban egyszer s másszor eredményesen puszkázott célzóbottal, az alighanem élete végéig a hívé válik, mert igen praktikus dolog. Futóvad lövésének kivételével bármikor jól jöhet az alkalmazása.

Legegyszerűbb változata a vadászbótként is nevezett hosszú, egyenes husáng, egyik végén esetleg földbe szúrható acéltuskéval, míg a másikon bő vilálával, ahová a fegyver előagyát fektetjük, mint a kö-

Felesleges mankó vagy értékes segédeszköz?

A célzóbot

zépkeri muskétások, de ezek egyike sem feltétlenül szükséges. Ezek híján a bot oldalához fogjuk, szorítjuk a puskát. Mérete használatának magasságától függ, nyilvánvaló, hogy hórihorgas illetőnek hosszabb kell, mint egy sokkal alacsonyabbnak. Szerfölött célszerű minden darab, ami nem csupán célzásnál segít, hanem jó támasz meredélyek mászásához, és harapós tanyasi ebek ellen is hathatósan védekezhetünk vele. Az idők során tulajdonosának egyre megbecsültebb, patinás tárgyává nemesedik, leseken vagy cserkeléseken gyakran ha nem is fő-, de azért fontos szerephez jut.

Manapság nem csupán fából készületeket árusítanak, hanem alumínium vagy műanyag alapanyagúakat úgyszintén. Egyiket-másikat praktikus teleszkópos megoldással forgalmazzák. Itt kell megemlítenem azon válfaját, amely megfelelő méretűre húzható ki, de nem a földre támasztjuk, hanem az övhöz kötjük. Saját testünkhöz fogva merevítjük ki golyósunk csövét. Magam is előszeretettel élek vele, mert igen előnyösnek tartom. Könnyen hozzá lehet szokni a viseléséhez.

A kétszárú kinyitható célzóbot még jobb megtámasztást biztosít. Ilyen volt – bár rövid cövekekből álló – a XIX. századi észak-amerikai bölényvadászok kedvence. Frank Mayer, a matuzsálemi kort megért Buffalo Runner is erre fektette .45-120-as kaliberű Sharps egylövetűjét, amikor a végeláthatatlan csordákat ritkította. Ülve vagy hasalva tüzelt, akár több száz méterre is, mégpedig hihetetlenül eredményesen. Volt olyan nap, hogy 59 bölényt lőtt 60 tölténnyel. „One cartridge equals one hide”, azaz egy töltény elég egy bőrhöz, szokta mondogatni. S káprázatos sikereit bizony nem kis részben pontosan a rövidke kettős célzócövekeinek köszönhette. Ugyanúgy, mint a többi híres vadnyugati – Wyatt Earp vagy Billy Dixon –, akiknek egy ideig a bölényvadászat volt a kenyerük, fő kereseti forrásuk. (A rézbőrűek, valamint nem kevesen a fehérek közül is az ún. lovas „hajrá vadászatokat” részesítették előnyben, ahol értelemszerűen semmi szükség sem volt botra. Maximum a háts hevesebb futásra késztetéséhez. E módszer tán legismertebb hívének számít Buffalo Bill.)

Belső-Ázsiában a vadászok cövek helyett vilát szerkesztettek puskáik előagyára, mely általános hordmódnál a csőszáj felé mutatott, de a lórlól leszállva, térdelve vagy fekve, a földön kihajtva, kellően

támasztotta fel a fegyvert, s könnyedén találták el a golyvás gazellát, esetleg szajga antilopot, a tarbaganról, azaz az ott honos dundi testű mormotáról nem is beszélve!

Tulajdonképpen ez a rövid X alakú támasz, illetve a mongol puska tekinthető a modern, sokat reklámozott, tényleg nagyon jól bevált Harris Bipod ősenek, ami voltaképpen nem más, mint a golyós fegyver előagyára erősíthető sötét, alumíniumból készült teleszkópos villa. Alig foglal helyet, könnyű és többféle méretben beszerezhető. A legkeresettebbek fekvés és ülő helyzetben segítik a vadászt, de létezik olyan is köztük, amelyet felegyenesedve, állva lehet használni. Egyedüli hátrányos tulajdonságuk a magas ár. Utánzataik – pl. a Prone Bipod – szintén megfelelőek, s valamivel olcsóbbak.

Végezetül emlitem a legtökéletesebb célzóbotot, a háromlábút, amelyet többnyire Afrikában szeretnek a nagyvadölők. Ez olyan három, kb. 170-180 centiméteres egyenes faág, amelyeket a felső végüktől úgy 15-20 centiméterre gumiszalaggal összekötnek. Valamelyik fekete alkalmazott cipeli magával, és az áhított vadat megpillantva azonnal kinyitja, felállítja, hogy arról célozzon a vadász. Van, ahol ez ingyen szolgáltatás, de hallottam olyan esetet is, amikor minden használat után baksisért nyújtogatta kezét a vigyorgó segéderő. Remek alkalmatosság, azt meg kell hagyni, ezért aztán a sötét földrészen kívül sok helyen, akár a Kárpát-medencében is primán beválik. Ugyanis a hármas feltámasztás a legbiztosabb. (Nem

véletlen, hogy a bográcsokat, üstöket is így kötik fel, vagy három szimmetrikusan elhelyezett köre rakják, nem pedig kettőre, de nem is négyre!)

Legérdekesebb változatát a Vértesben volt alkalammal megsejmelni, ez állandó jelleggel bír. Dombtetőn ágaskodik Németh Zsolt találmánya, és alatta, az erdős oldalban van felhúzva a magasles, melyről odalátni a lábánál, úgy 60 méterrel odébb lévő szóróra. Ha a sertevad már akkor kinn sertepertél, amikor a vadász arra cserkel, akkor nem szükséges elmennie a magaslesig – véletlen zajjal el is riaszthatná a kondát –, hanem a dombon lévő háromlábú támasztva golyósát hozhatja terítékre a disznót! Egyszerű, ám zseniális megoldás!

Ami engem illet, hagyományos háromlábú fényképezőállványt szoktam alkalmazni akkor, amikor nem kell sokat cipekedni vele. Ez aztán mindenféle irányba és helyzetbe vígan állítható. Keveset kellett alakítanom rajta, csak egy vastag gumival bélelt homorú acéllap került rá – amire a puskát támasztom –, s az eredetileg ezüstsínű alumínium alkatrészeket festetem zöldre, illetve feketére.

Mint látjuk, sokféle célzóbot létezik, bőséges a kínálat mindenféle változatában. Akinek kedve tartja, bátran használja bármelyiket, de azt nem szabad elfelejteni, hogy csak annak nyújt segítséget, aki pontosan tudja, hol a határ a maga és puskája képességeit tekintve, s csupán él, nem pedig visszaél a biztosabb célzás kényelmes lehetőségével.

K. L.

Por és acél

Az alighanem orosz eredetű terepjáró egyhangúan falta a kilométereket. Erdők, szántóföldek között húzódo földutakon haladtunk előre. Hetek óta nem esett egy szem csapadék sem, kánikula volt. Porfelhőt vertünk magunk mögött, amelyből a nyitott ablakokon alaposan jutott az autó belsejébe is, megtapadt mindenben, ruhán, fegyveren.

Egy .223 Remington kaliberű tolózáras Zastavát szorongattam a lábaim között. Kölcsön golyóst, ami valójában a volánnál ülő hivatásos vadász tulajdonában volt. Őz után barkácsoltunk, eleddig sikertelenül. Még sutát sem láttunk, nemhogy bakot!

Szórakozottan simítottam végig a poros puskán. – Körülbelül hány golyót lőttél ki belőle? – kérdeztem a felettből szimpatikus vadórt. – Csak pár dobozzal – felelte – mert ez a második cső rajta. Osztrák vagy német gyártmány. Az eredetét alig nyolcszáz lövés tökéletesen tönkretette. Ez, remélem, tovább tart majd – bizakodott. Csodálkoztam ugyan, hogy aránylag kevés munió alkalmazása legendó volt a jugoszláv csőacél rombolásához, hiszen nem valami szuper Magnum, csőfaló kaliberű a golyós, mint például a kurta hüvelyű, ám hosszú elnevezésű .223 Winchester Super Short Magnum töltényvel működő, amelynek a gáznyomása 4000 bar fölött van. Ezért nem hiszem, hogy túl nagy „élettartamú” lenne az illető puskacsó, no de a .223 Remingtonnak többet kéne elviselnie! Tovább azonban nem morfondíroztam a dolgon, mert inkább a zalai őzeket járt az eszem.

Egy héttel később Somogyban, Gyótapuszta közelében kerülgettem a bakokat. Lestünk is, barkácsoltunk is, mellesleg sajnos sikertelenül. A gyalázatos földutak rázásától féltve óvtam a 6,5x55-ös Browning Model A-bolt golyóst. Tusa a lábfejem nyugodott, s bal kézzel szorongattam, csővel felfelé. A mellettem lévő ablak csukva volt, csak a sofőrüléshez közelin jöhetett be levegő, és persze vele együtt sok por. – Mi is a por? – filozofáltam. – Alapjában véve apró kvarcsemcsék sokasága. Hm. Még az 1150 táján keletkezett első magyar nyelvű összefüggő szöveg, a Halotti Beszéd is említi. – „Látjátok feleim szümtükkel, mik vogymuk...” – skandáltam magamban. Hát igen; por és hamu „vogymuk”. Élve viszont testünk több mint 70%-a víz. De azért a por... – Ott a bak! – mondta Pisti. Tényleg, a vágásban állt egy gyönyörű, de még fiatal, ezért számomra „lőhetetlen” példány. Ez az esemény mindenestre kizökkentett az eredeti gondolataimból.

Pest megye következett, Trabanttal és mindenféle puskákkal. Egy szép hatos bakot sikerült terítékre hoznom, de cserkelésen, nem barkácsoltva. Nyeltük a port ott és akkor is. A következő helyszín a Vértes déli lábánál nyújtózó vadászterület. Ott egy 8x68S ürméretű Blaser egyenes húzású tolózáras ismétlő volt velünk, de tokban szállítottuk. N. Zsolti vezetett. Óriási porfelhőt húztunk magunk után. Mintha egy szakasz huszár vágatott volna a földúton végig. Tán még akkor sem keletkezett volna ekkora mindent beborító felleg a nyomukban. Akkor tudatosult bennem – Zsolti nélkül még biztosan sokáig nem ugrott vol-

na be –, hogy hiszen ez a milliósámra kocsiba hatoló finom szemcsés kvarcpor olyan, mint a smirgli! Ha az égnek fordított, védtelen fegyvercsőbe beszáll – és bízást azt teszi –, akkor ugyan semmi balesetveszélyt nem jelenthet, de amikor a vadász elsüti a puskáját, a kemény por végigdörzsöli a csőbelső, ami felettből ártalmas. Nem csoda hát, hogy zalai vadőr barátom kevesebb mint nyolcszáz lövéssel tönkretette a puskáját!

A mindennapi nyári területellenőrzések, vadászatok, vadásztatások védtelen csőszájjal megboszuszulják magukat, ráadásul úgy, hogy az ember észre sem veszi. Tehát nem azért lövik tönkre nagyon hamar a hivatásosok a cseh ZKK fegyverek csőveit, mert rosszak – korántsem azok, hisz nagyszerű Poldi acélból vannak kialakítva –, hanem főleg a por tesz bennük kárt. Ezért felettből ajánlatos valami védőt tenni a golyós puskacsővére. Lehet ez boltban kapható praktikus, bőrből készült darab, de elég egy szigetelőszalag is. Utóbbi azzal a kétségtelen előnnyel bír, hogy alig kerül valamibe, és közvetlenül használat előtt nem muszáj eltávolítanunk, vacakolnunk vele – simán keresztüllohetjük, a lövedék ballisztikáján sem okoz semmi néven nevezhető változást. Azon-

ban ha véletlenül az elegáns bőr csőszájvédőt lyuggatjuk ki, akkor már dobhatjuk is el, vehetünk helyette másikat!

Mielőtt még valakinek eszébe jutna, sürgősen megjegyzem, hogy a csövet előlről bedugni nem szabad. Őrütség lenne, mert az biztosan csőrobbanáshoz vezetne.

A csőkupak vagy színes műanyag szigetelőszalag máskor is jól jöhet. Gondolok itt elsősorban esőre, hóra, ami bizony különben potenciális veszélyt rejt magában. Hiszen önkéntelen mozdulatra, vagy csak úgy magától is, levélről, miegyéből égi lé zúdulhat a puskacsőbe. S ha benne reked, akkor – legrosszabb esetben – játszi könnyedséggel veti szét. Persze a por kívülről is rászáll a puskára, egyéb alkatrészeire, például a zárdugattyúra, ami ugyan nem jár együtt közvetlen balesetveszéllyel, de ennek ellenére ajánlatos rendszeresen ápolni, tisztítani, karbantartani fegyverünket. Tehát lehetőség szerint ne csak a csapadéktól, hanem a jelentéktelenebbnek és főleg ártalmatlannak látszó porszemcsék ellen is védjük golyósunkat. Akkor sokáig megbízható, hűséges társunk marad vadászatainkon.

K. L.

A Korongvadász Szövetség versenynaptára

2003. szeptember–október

- Szeptember 27.:** Gyorsított korongvadászat 200 korongra országos ranglista verseny, Csongrád.
- Szeptember 28.:** Alföld Kupa korongvadász verseny 100 korongra, Csongrád.
- Október 4.:** Vadász Háromtusa országos ranglista verseny (25 vadászsket, 25 vadásztrap, 25 toronykakas), Hajdúnánás.
- Október 5.:** Fűzes Kupa nyílt országos korongvadász verseny 100 korongra, Fűzesabony.
- Október 11–12.:** DASEL Kupa nyílt, országos korongvadász verseny 200 korongra, Bugac.
- Október 18–19.:** Alföld Kupa (záróforduló) nyílt országos korongvadász verseny 100+100 korongra, Csongrád.
- Október 25.:** Vadásztrapp országos ranglista verseny 100 korongra, Sarlópuszta.

A versenyről tájékozódni, a helyszínekről információt kapni a www.korongvadasz.hu weboldalon lehet.

Tudta?

Ebben a lapban magánjellegű apróhirdetését – ha keres vagy kínál – ingyen adhatja fel!

Nem kell mást tennie, csak eljuttatni a megjelentetni kívánt szöveget szerkesztőségünkbe:

- e-mailben: info@magasles.hu
- levélben: **Magasles szerkesztősége, 1056 Budapest, Fehér Hajó u. 8–10. II/7.**
- faxon: **1/2-670-670**

Ne feledje el megadni, hol érdeklődhetnek!

Október

Itt az ősz, vagy ahogyan mifelénk még nevezik, a vénasszonyok nyara. Ám Észak-Amerika egyes területein másképp hívták ezt a hajdan félelmet és könnyeket hozó évszakot. Az indiánok ugyanis ezt az időszakot használták ki arra, hogy téli pihenőjük, esetleg vándorútjuk megkezdése előtt még egyszer felvegyék a harcot a fehérekkel. Kiásták a csatabárdot, kezdődött a harc, a véres háború, így nem véletlen, hogy a „sápadt arcúak” rettegtek a fákat, bokrokat bearányozó „indián nyártól”.

Októberben illik megemlékezni az igazi „Old Shatterhandról”, *Xantus Jánosról*, aki 1825. október 5-én született. *Xantus* volt itthon nemzetőr, Amerikában pionír, természetbúvár, etnográfus és gyűjtő. Részt vett a Pesti Állatkert alapításában, 1868-ban útra kelt az Osztrák–Magyar Kelet-Ázsiai Expedícióval. Évekig vadászott egyebek mellett a világ egyik legritkább orrszavujára, a jávai rinocéeroszra (az akkor elejtett példány látható a Magyar Természettudományi Múzeumban). Több mint két esztendő elteltével igen nagy gyűjteménnyel tért haza. 1894. december 13-án hunyt el.

Itthon elmúltak az első őszi nevezetes napok, közöttük szeptember 29., Mihály napja, amely mellett, hogy őszezdő nap, Európa-szerte még pásztorünnep is. Úgy tartják, ha ezen a napon még fecskék köröznek a pajták fölött, Új-évig jó idő lesz. Október elsején, Hedvig napján hajtották be hajdan a lábasjóságot a legelőkről az istállóba, másodikát, Leodegár vagy Petra napját pedig az első lombhullató napnak tartották. Tizedike, Gedeon napja pedig az őszi vetés ideje. 15-én, Teréz napján kezdődik a szüret.

Szintén e hónap szülötte **Kittenberger Kálmán** (1884. október 10.), minden idők talán legnagyobb magyar gyűjtője és vadásza. Fiatalon, 1903-ban csatlakozott *Damaszkin Arzén* expedíciójához, és egészen 1906-ig Kelet-Afrikában gyűjtött. 1908–1912 között ismét a fekete kontinensen találjuk, ekkor a Viktória-tó keleti partvidékén és Ugandában gyűjt, nemcsak holt, hanem élő állatokat is, az akkor újból megnyitott Budapesti Állatkert számára. Hazatérte után hamarosan visszautazott Afrikába. Az első világháborúban mint hadifoglyot Indiába internálták, ahonnan 1919-ben szaba-

dult. 1920-ban vette át a *Nimród* vadászújság szerkesztését és kiadását. Az 1920-as években még kétszer jutott el Afrikába. Ekkor Ugandában és Kongóban vadászott, leginkább a Magyar Nemzeti Múzeum számára. (Gyűjteménye világhírű diorámákban került kiállításra – majd 1956-ban porig égett.) 1948-ban lapját megszüntették. 1958. január 4-én hunyt el.

Könyvein vadásznemzedékek nőttek fel, különösen nagy hiányossága a magyar könyvkiadásnak, hogy alapmunkáit, a *Vadász- és gyűjtőúton Kelet-Afrikában* címűt és a *Megváltozott Afrikát* nem jelentetik meg ismét, teljes terjedelemben.

Naptár

Dátum	Nap		Hold	
	Kel	Nyugszik	Kel	Nyugszik
1.	5,42	17,25	12,31	20,32
2.	5,44	17,23	13,41	21,28 ☾
3.	5,45	17,21	14,37	22,35
4.	5,46	17,19	15,20	23,49
5.	5,48	17,17	15,52	-
6.	5,49	17,15	16,16	1,04
7.	5,50	17,13	16,36	2,17
8.	5,52	17,11	16,54	3,28
9.	5,53	17,09	17,10	4,37
10.	5,55	17,07	17,25	5,45 ☽
11.	5,56	17,05	17,42	6,51
12.	5,58	17,03	18,00	7,58
13.	5,59	17,01	18,22	9,05
14.	6,00	16,59	18,49	10,12
15.	6,02	16,57	19,24	11,17
16.	6,03	16,55	20,07	12,18
17.	6,05	16,53	21,01	13,11
18.	6,06	16,52	22,04	13,55 ☽
19.	6,08	16,50	23,14	14,31
20.	6,09	16,48	-	15,00
21.	6,11	16,46	0,29	15,24
22.	6,12	16,44	1,47	15,45
23.	6,13	16,43	3,06	16,05
24.	6,15	16,41	4,27	16,24
25.	6,16	16,39	5,51	16,46 ☽
26.	6,18	16,37	7,18	17,11
27.	6,19	16,36	8,46	17,42
28.	6,21	16,34	10,12	18,24
29.	6,22	16,32	11,29	19,17
30.	6,24	16,31	12,33	20,23
31.	6,25	16,29	13,21	21,37

Október, a hónap első felében még javában szólnak az erdő orgonái, a fejedelmi agancsot viselő gímszarvas bikák, barcogni kezdenek a dámok, sárgák és hullanak a falevelek.

Ha rossz idő van, a felhízott borzok már csak ritkán dugják ki orrukat rejtek-helyükről.

A vándormadarak többsége már útra kelt, távol szárnyalnak a gólyák, gyurgyalagok, sárgarigók és társaik. Helyüket átadják az északról érkezőknek, jellegzetesen V alakban röpködve megjönnek a vetési ludak és lilikek, de ilyenkor még – egyebek mellett – nagy számú csízzel, énekes rigóval és nagy őrgébicsel is találkozhatunk.

Októberben vadászhatók: gímszarvas, dámvad, őzsuta, őzgida, muflon, vaddisznó, szikaszarvas, mezei nyúl, házi görény, nyest, borz, aranysakál, fécán, fogoly, vetési lúd, nagy lilik, tőkés-, bőjt-, esörgő-, barát-, kerceréce, szárca, balkáni gerle, örvös galamb, üregi nyúl, róka, pézsmapocok, nyestkutya, mosómedve, dolmányos varjú, szarka, szajkó.

KÖRMENDI ZOLTÁN * 9300 CSORNA, MÁRTYOK TERE 4.

Vadász lödénaspka	3.900	Füles irhasapka	5.400	Börmellény	10.500
Irhasapka	4.200	Irhamellény	9.500		

Különböző valutanemekben közölt árak

PANNONVAD VADÁSZATSZERVEZŐ IRODA * 2083 SOLYMÁR, ERDŐ U. 24. * TEL.: 26/363-104 * FAX: 26/361-302
MOBIL: 20/943-5654 * E-MAIL: PANNONVAD@AXELERO.HU

Árak euróban.	Elejtési díjak	Dámtarvad vadászat a magyar határ közelében, 2 tarvad elejtése, 2 nap szállás teljes ellátás + 1 vacsora + 1 reggeli, vadász-házban a területen	105 C.I.C. pont. 2.050 Kárpáti szarvasbika 7 kg-ig 1.500 Vadliba 150/nap/vadász Vadkacsa 100/nap/vadász Április végén sikettajd 1.000
VADDISZNÓ HAJTÓVADÁSZTATOK ROMÁNIÁBAN	Vadkan cm 12-ig 250 12,01-16 350 16,01-20 550 20,01 felett 750 (+100/cm) Koca 250 Süldő és malac 100	ZERGEVADÁSZTET A KÁRPÁTOKBAN	100 C.I.C. pont. 1.550
Október végétől január végéig			
Arad, Krassó-Szörény és Fehér megyében 3 nap hajtóvadászat, 4 nap szállás komfortos vadász-házban, teljes ellátással 980/fő		

TENGERDI VADÁSZATSZERVEZŐ IRODA * 8647 BALATONMÁRIAFÜRDŐ, VILMA U. 9. * FAX: 85/376-810
MOBIL: 30/939-8207 * E-MAIL: TENGERDI@AXELERO.HU * WWW.TENGERDI.HU

DÉL-AFRIKAI VADÁSZTATOK (ÁRAK EURÓBAN)	sakál + ajándék szarvval rendelkező nő-nemű antilop (oryx vagy hartebeest)	4/2 esetén 11.000/vadász <i>Nagyvadadászatok – 14 és 21 napos szafarik</i>
1. csomag: 7 teljes vadásznapi, egy érkezés és egy elutazási nap, transzfer, kísérés, vadászjegy, teljes ellátás, szállás, kudu bika, oryx bika, vörös tehénantilop, vándorantilop, varacsokos kan, sakál, oryx vagy vörös tehénantilop tehén elejtése	1/1 kísérés esetén 3.490/fő 2/1 esetén 3.290/fő 3. csomag: 7 nap (6 nap vadászat + érkezés + elutazás) kudu, oryx, hartebeest sakál ajándék 1 hartebeest tehén	1/1 esetén 1.400/nap 2/2 esetén 1.200/vadász/nap 2/1 esetén 1.150/vadász/nap 3/2 esetén 1.000/vadász/nap 4/2 esetén 1.000/vadász/nap 3/3 esetén 950/vadász/nap Vadfafajok (USD/db) Oroszlán 2.000 Leopárd 2.000 Kafferbivaly 840/720/600
1/1 konstrukció 3.490/vadász 2/1 konstrukció 3.290/vadász	2. csomag: 6 teljes vadásznapi, egy érkezés és egy elutazási nap, transzfer, kísérés, vadászjegy, teljes ellátás, szállás, vándorantilop, hókafeji antilop, varacsokos kan, impala, kudu vagy oryx, sakál, pávián elejtése	VADÁSZTATOK ZAMBIÁBAN (ÁRAK EURÓBAN)
2/1 konstrukció 2.600/vadász 2/1 konstrukció 2.300/vadász Nem vadászó kísérő 50/fő/nap	1/1 kísérés esetén 2375/fő VADÁSZTATOK TANZÁNIÁBAN (ÁRAK USD-BEN) Csomagár 1 bivaly elejtése esetén: 1/1 esetén 6.950/vadász 2/2 esetén 6.500/vadász 2/1 esetén 6.100/vadász 4/2 esetén 5500/vadász Csomagár 2 bivaly elejtése esetén: 1/1 esetén 8.550/vadász 2/2 esetén 8.100/vadász 2/1 esetén 7.600/vadász 4/2 esetén 7.100/vadász Speciálajánlat 2 vadász, 2 bivaly, 1 fegyver 5.700/nap	1. csomag: 7 napos bivalyvadászat 1 kafferbika elejtésével és sztyeppvadászat szafari: 1x1 6990/vadász 2x2 6550/vadász 2x1 5990/vadász 2. csomag: 14 napos nagymacska-vadászat (oroszlán vagy leopárd) és bivaly elejtésének lehetőségével és sztyeppvadászat szafari 1x1 14.900/vadász 2x2 13.400/vadász 2x1 11.900/vadász
VADÁSZTATOK NAMÍBÍÁBAN (ÁRAK EURÓBAN)	Csomagár 1 bivaly elejtése esetén:	3. csomag: 21 nap, oroszlán, leopárd, bivaly vadászatának lehetősége és sztyeppvadászat szafari
1. csomag: 10 nap leopárdvadászat inkl. 1 leopárd 5000 (eredménytelen vadászat esetén 2.000 euró visszafizetés)	1/1 esetén 6.950/vadász 2/2 esetén 6.500/vadász 2/1 esetén 6.100/vadász 4/2 esetén 5500/vadász	1x1 21.850/vadász 2x2 19.850/vadász 2x1 17.850/vadász Lődják (árak euróban) Bivaly 1.200 Leopárd 2.000 Oroszlán 2.000 VADÁSZTATOK KAZAHSZTÁNBAN (ÁRAK EURÓBAN) Belföldi transzfer, ellátás, kísérés az árban Kőszáli kecske vadászat: 10 utazási nap / 7 vadásznapi, 110 cm trófeanagyságig 2.990 7 utazási nap / 4 vadásznapi, trófeanagyság korlátozás nélkül 4.490 Maral/szarvas vadászata 14 nap / 11 vadásznapi, trófea 11 kg-ig 3.490 Maral + kőszáli kecske 17 nap / 14 vadásznapi, 11 kg-ig és 110 cm-ig 8.980 Szibériai őzbak 11 nap / 7 vadásznapi, 900 g trófea 2.100 Horgászprogramok
2. csomag: 9 nap (7 nap vadászat + érkezés + elutazás) kudu, oryx, hartebeest, varacsokos kan, vándorantilop	1/1 esetén 12.000/vadász 2/1 esetén 10.000/vadász	

Tudta?

Ebben a lapban magánjellegű apróhirdetését – keres, kínál – ingyen adhatja fel!

Nem kell mást tennie, csak eljuttatni a megjelentetni kívánt szöveget szerkesztőségünkbe:

– e-mailben: **info@magasles.hu**

– levélben: **Magasles szerkesztősége, 1056 Budapest, Fehér Hajó u. 8–10. II/7.**

– faxon: **1/2-670-670**

Ne feledje el megadni, hol érdeklődhetnek!

Börze

Rovatunkban a magánjellegű (pl. használt termékek, munkát keres) apróhirdetéseket – amennyiben terjedelmük nem haladja meg a 150 leütést – ingyen jelentetjük meg. Az ennél hosszabb hirdetéseket át-szerkesztjük, illetve nem közöljük. Amennyiben szeretné megjelentetni a 150 leütésnél terjedelmesebb apróhirdetését, belföldi postautalványon lapzártáig (minden hónap 5-e) juttasson el címünkre minden 10 leütésért 110 forintot (a 150 leütést meghaladó szövegrészért). A nem magánjellegű (pl. szolgáltatás, munkát kínál, oktatást vállal) apróhirdetésekkal kapcsolatban felvilágosítást szerkesztőségünkben kérhet-nek. Apróhirdetést kizárólag írásban (e-mail, fax, levél) fogadunk el. A szövegeket szerkesztve közöljük, az esetleges nyomdahibákért felelősséget nem vállalunk.

Terepjáró	Fegyver	E Ft-tal az új ár alatt eladó. rú előtti évfolyamait, va- 1973-as évjáratú S III Vadászatért golyós ill. 30/9947-482 Land Rover 88, 2,25 ben- sörétes fegyvert adok. zines eladó. Eredeti szer- 30/9947-482 vizkönyv, Emil Frey felépít- GSP Waltker 022 sport- mény, új gumik. Ritkaság! pisztoly 0,6 éves, csősúly- 20/9832-146 lyal, sportmarkolattal, 120
		lamint régi állatkerti út- mutatókat és plakátokat. Megvételre keresem Nad- 30/281-4498 ler Herbert: Fogoly vadál- latok között című könyvét, A Természet újság hábo-

A magasles havilap megtalálható az újságosstandokon és az alábbi szaküzletekben

- BAJA:** Harmónia Vadászbolt, 6500 Hattyú u. 2. • **BÉ-KÉCSABA:** Harmónia Vadászbolt, 5600 Luther u. 12.
- BUDAÖRS:** Vadmacska Vadászbolt, 2040 Szabadság út 139. • **BUDAPEST:** Elit Hunter Kft., 1171 Színes u. 21. • **22-es csapdája Túlélőbolt,** 1066 Teréz krt. 22. • **Harmónia Vadászbolt,** 1165 Margit u. 116.
- Target Fegyverbolt,** 1095 Soroksári u. 132. • **DEB-RECEN:** Harmónia Vadászbolt, 4026 Bethlen u. 36.
- Harmónia Matriál Kft.,** 4025 Széchenyi u. 10. • **EGER:** Harmónia Vadászbolt, 3300 Torony út 1–3. • **GYÖNGYÖS:** Harmónia Vadászbolt, 3200 Szent Bertalan u. 4. • **KECSKEMÉT:** Horgász Vadász Bt., 6000 Rákóczi út 16. • **KESZTHELY:** Harmónia Vadászbolt, 8360 Rákóczi u. 3. • **KISVÁRDA:** Harmónia Vadász-
- bolt,** 4600 Szent László u. 13. • **MISKOLC:** Harmónia Vadászbolt, 3530 Széchenyi u. 14. • **NYÍREGYHÁZA:** Harmónia Vadászbolt, 4400 Zrínyi I. u. 8–10. • **PAKS:** Harmónia Vadászbolt, 7030 Dózsa Gy. u. 102.
- PÉCS:** Harmónia Vadászbolt, 7626 Király u. 71. • **SZEGED:** Harmónia Vadászbolt, 6722 Kossuth L. sgt. 21. • **SZEKSZÁRD:** Stefán Kereskedelmi Kft., 7100 Kossuth u. 32. • **SZOLNOK:** Diana Vadásztársaság, 5000 Ugar 127. • **TATA:** Harmónia Vadászbolt, 2890 Katona u. 17. • **TISZAFÜRED:** Harmónia Vadászbolt, 5350 Piac tér 6. • **VESZPRÉM:** Harmónia Vadászbolt, 8200 Rákóczi u. 5. • **ZALAEGRSZEG:** Harmónia Vadászbolt, 8900 Bíró M. u. 47. • **Nimród Vadász Horgászbolt,** 8900 Ady u.13.

Magasles • Független információs havilap • Kiadja: **ProFo-Kiadó** • Szerkesztőség: **1052 Budapest, Fehér Hajó u. 8–10. II/7.** Telefon: **1/4-111-111**, fax: **1/2-670-670**, e-mail: **info@magasles.hu**, <http://www.magasles.hu> • Felelős főszerkesztő: **Iffy Takács Szabolcs**, szerkesztő: **Kovács Zsolt**, munkatársak: **Detrich János, Kovács László, Szabó-Tóth Péter**, tördelészerkesztő: **Lőrincz Zsuzsanna**, pénzügy: **Juhász Róbertné**, kapcsolatfelvétel, hirdetések: **Göröcs Zsuzsanna** • HU ISSN 1785-0126 • Terjeszti a Lapker Rt. és a fent megjelölt szaküzletek. • Előfizethető a szerkesztőség címén belföldi postautalványon, illetve igény esetén készpénz-átutalási csekket küldünk. **Az előfizetési díj egy évre 2500 Ft.** • A fotókat, ábrákat, írásokat a szerzői jogok tiszteletben tartásával közöljük, de előfordulhat, hogy a szerző vagy a jogutódja nem ismert. Ilyen esetekben, kérjük, az illetékesek jele-
lentkezzenek. • Az újságban közölt árakat és egyéb adatokat partnereinktől kapjuk, így azokért, valamint az esetleges nyomdai hibákért felelősséget nem vállalunk. Kérjük, mielőtt tervezne, tájékozódjon a részletekről! • Az újságban közölt adatokat, információkat, másolni, sokszorosítani vagy forrásként felhasználni más hír-, illetve információs anyagokban a kiadó előzetes írásbeli hozzájárulása nélkül tilos. Minden jog fenntartva!
Nyomda: Duplex Rota, Pécs.
Lapzártá minden hónap 5-én. • Megjelenés minden hónap elején.

Novemberi számunkból...

Nehéz választás

Egy puska kiválasztásánál sok mindenre ügyelnünk kell. Először is azt kell eldöntenünk, hogy milyen vadfajokra szeretnénk vadászni vele, leggyakrabban milyen területen és milyen vegetációban vadászunk. Persze azt is tudnunk kell, hogy új fegyverünket szeretnénk-e külföldre is magunkkal vinni, s ha igen, akkor hová és milyen vadat zsákmányolnánk vele. Természetesen az sem mindegy, mennyi pénzt tudunk szánni egy vadászfegyverre.

Washingtoni egyezmény

A nemzetközi természetvédelmi egyezmények hatással vannak a vadászatra is. A washingtoni egyezmény, vagy ahogyan még gyakran nevezik CITES, vadon élő állatok és növények kereskedelmét szabályozza. Ugyanakkor arról is dönt, hogy bizonyos trófeák egyáltalán behozhatók-e az országba. Milyen természetvédelmi engedélyek szükségesek ahhoz, hogy egy védett állat trófeája behozható legyen, s vajon díszítheti-e egy oroszlánbőr vagy elefántagyar a vadászszobát.

A hónap vadja: a muflon

Hazánk egyetlen vadon élő, igaz betelepített vadjuh faja a muflon. A vadászok szeretik, hiszen csigája értékes trófea, a természetvédők viszont ki nem állhatják, hiszen mint minden birka, tönkreteszi környezetét. Novemberi lapszámunkban a muflon kap kiemelt szerepet. Bemutatjuk viselkedését, vadászatát, valamint vadgazdálkodási és természetvédelmi jelentőségét.

Minden, ami a fotózáshoz kell!

Független Információs Havilap

FOTOMOZAIK

szakcikkek • pályázatok • kiállítások • események • sok jó fotó
INGYENES apróhirdetés • szaküzletek árlistái • stb..., stb...

A fotográfiai havilap.

Keresse az újságarusoknál és a szaküzletekben, minden hónap elején.

...hogy mindent tisztán lásson!

IR 780 WP
vizálló
2,4x nagyítás

IR 750
fémváz
2x nagyítás

éjjellátók

IR 760
3,1x nagyítás

Vivitar®

látcsövek

8x56

9x60

ERVA

Fotó-Optika Canon Fótószaküzlet
1072 Budapest, Klauzál tér 13.

Tel.: (1) 352-8183, (1) 352-8191, (1) 461-0889 • Fax: (1) 461-0890

www.ervafoto.hu • www.vivitar.com